

Miről lehet felismerni

azokat az urakat és hölgyeket, akik

DIANA-SZAPPANNAL

a szappanok királyával mosakodnak?

1. Aki Diana-szappannal mosakszik reggel, annak arczbőre mindig tiszta és fehér.
2. Aki Diana-szappannal mosakszik reggel, annak arcza sohasem fényes, valamint az orra sem.
3. Aki Diana-szappannal mosakszik reggel, annak arcza és orra sohasem vörös, kék, érdes.
4. Aki Diana-szappannal mosakszik reggel, annak arczán a ránczok láthatatlanok.
5. Aki Diana-szappannal mosakszik reggel, annak arcza mindig üde, friss, ápolt.
6. Aki Diana-szappannal mosakszik reggel, annak kezei hófehérek, bársonyszerűen lágyak és finom tapintatuak.
7. Aki Diana-szappannal mosakszik, annak sem orrán, sem arczán mitesserek nincsenek.
8. Urak, kik Diana-szappannal mosakszanak, nyakuk hátsó oldalán sem láthatók soha a feldörzsölések és pattanások.
9. Uraknál nagyon gyakori borotválkozás után, az arczon és a nyak elő részén a kipattogzás és a pattanás: aki Diana-szappannal mosakszik, annál ez ki van zárva.
10. Aki Diana-szappant és crémet használ, annak arczáról és kezéről 6 nap alatt az összes tavaszi szeplők lemosódnak.

Tisztelt gyógyszerész úr! A múlt hónapban küldött Diana-szappanból és Diana-krémből kérek két-két adagot hugom részére. Továbbá egy doboz fehér Diana-pudert. Sok szépitőszert használtam, de ily tökéletes készítmény egy sem volt. El is van terjedve városunkban minden jobb módú uri családban. Marseill, 1908 decz. 30.
Tisztelettel Vanderpiji Guillone.

Tisztelt gyógyszerész úr! A minden oldalról agyondicsért Diana-szappan, Diana-puder és Diana-krémből én is rendelék egy-egy adagot. Ha az én szeplőim is úgy el fognak múlni, mint az összes barátnőimé, úgy több rendelést várhat tőlem, mert nagy az ismerettségem hölgyek között.
Berlin, 1908 december 26.
Tisztelettel Pauline Schneider.

Tisztelt uram! Kérek utánvét mellett három Diana-szappant. Orrom és arczom egészen vörös volt még néhány hét előtt, most a Diana-szappannal mosdom, attól teljesen megfehéredtem. Ezentul csak Diana-szappannal fogok mosakodni.
Hamburg, 1909 január 5.
Üdvözléssel
Frau Rosenberg, Beamter.

A Diana-puder teljesen ártalmatlan, az arczon gyönyörűen és egyenletesen tapad, szabad szemmel teljesen láthatatlan, nagyon kellemes és gyenge illattal bír, éppen ezért nemcsak hölgyek, hanem urak is használják.

Egy üvegtégely Diana-crém (nappali és éjjeli használatra) - - - - - 1 kor. 50 fill.
Egy üvegtégely Diana-crém (csak éjjeli használatra) - - - - - 1 kor. 50 fill.
Egy nagy darab Diana-szappan - - - - - 1 kor. 50 fill.
Egy nagy doboz Diana-puder szarvasbőrrel együtt (fehér, rózsaszín vagy sárga színben) - - - - - 1 kor. 50 fill.

Kapható egész Európában a gyógyszertárakban, drogeriákban és parfümeriákban. A ki nem tudja saját helységében beszerezni, az rendelje meg a központból:

Erényi Béla gyógyszerész, Budapest, Károly-körút 5.

(A legkisebb megrendelés is postafordultával utánvétellel eszközöltetik.)

31. SZ. 1911. (58. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, JULIUS 30.

Szerkesztési iroda: IV. Reáltanoda-utca 5.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
ára 40 fillér.

Előfizetési
feltételek:

Egész évre - - - 20 korona.
Félévre - - - 10 korona.
Negyedévre - - - 5 korona.

A «Világkronika»-val
negyedévenként 1 koronával
több.

Külföldi előfizetésekre a postailag meg-
határozott viteldij is eszandolandó.

A MEGDRÁGULT TRAFIK.

A DOHÁNYNÖVÉNYT, melyből aztán jövedelmező kereskedelmi cikk lett, 1558-ban hozták Európába San Domingóból és Jean Nicot francia dohánytermelőről «*Tabacum Nicotiana*» nevet adták neki.

Hazánkban előbb terjedt el a dohányzás, mint maga a dohánytermelés. A pipázást a törökök honosították meg hazánkban, de dohányoztak már I. Ferdinánd spanyol katonái is, kik nálunk a török ellen küzdöttek. A török basák a magyar főuraknak értékes pipákat ajándékoztak, de ezek tartózkodtak az idegen szokástól, a dohányzástól s a török ajándék-pipákat ritkaságaik gyűjteményükbe helyezték el. Így cselekedett Bethlen Gábor erdélyi fejedelem is egy 1614-ben ajándékba kapott török pipával.

Erdélyben különben országos törvények kemény pénzbüntetések terhe alatt tiltották a dohányzást és a dohánytermelést. Ezekből az erdélyi törvényekből tudjuk, hogy a dohányzásnak uribb módja volt a pipázás, a parasztosabb módja a dohánylevél-rágcsálás, mint közönséges nyelven mondják, a bagózás, mert a dohányzásnak mind a két fajtáját tiltják az erdélyi törvények. Magyarországon ellenben a török hódoltság alá tartozó részekben csakhamar elterjedt a dohánytermelés, a dohánykertészet virágzó mezőgazdasági foglalkozás lett. A magyar királyi részekben azonban nem ugyan országos törvénnyel, de városi és vármegyei szabályrendeletekkel tilalmazták a do-

hányzást. Kőrös városa 1636-iki eskü formulájában benne van, hogy a hadnagyok tartoznak feljelenteni azokat, kiket dohányzáson rajta kapnak; Kecskemét városa 1697-ben, Gömör vármegye 1667-ben, Zemplén 1675-ben statutumokat hoz a dohányzás üldözésére. Az osztrák örökös tartományokban már I. Lipót császár idejében behozták a trafikot, még pedig abból a czélból, hogy az üres császári magánpénztárt megtöltsék a jövedelméből. A császár oly szegény volt, hogy főszenvedélyének, a vadászatnak se áldozhatott kedve szerint. Így tette neki vadász-mestere, gróf Khevenhüller Kristóf 1670-ben azt az ajánlatot, hogy fedezze összes vadászkiadásait, ha behozza Felső-Ausztriában a dohánymonopóliumot s neki adja át annak

A LÁGYMÁNYOSI ÚJ DOHÁNYGYÁR. — Balogh Rudolf felvétele.

jövedelmét. Ajánlatát elfogadta a császár, s később az alsó-ausztriai trafikot is bérbe adta gróf Könyösek Vilmosnak, a ki nagy vagyonot szerzett a vállalaton. Más tartományokban a császár győntatója, Müller Boldizsár jezsuita páter birta a bérletet. Az osztrák trafikok részére a dohányt Magyarországon termelték és ezt *«császári dohány»*-nak nevezték. A bécsi udvar többször megkísérelte, hogy Magyarországon is behozza a dohánymonopóliumot, de nem sikerült. Szabad maradt a dohánytermelés és kereskedés, a dohányzás pedig annyira elterjedt hazánkban, hogy csakhamar a *«nagyipár»* nemzetnek csúfolták a magyarságot. Annyira nemzeti szokássá vált a dohányzás, hogy külön magyar izlésű pipákat és dohányzacskókat készítettek, főként a *«selmeci»* és *«debreceni»* agyagpipák, magyaros kupakjukkal, híresek maradtak. A szivargyártás a múlt század első évtizedeiben kezd terjedni, de nálunk továbbra is inkább csak pipáztak s a magyar urak versenyeztek, kinek van jobb pipadohányja. A dohányzás régi magyar társadalmi jelentőségét hirdeti még az akkori költészet is. Kisfaludy Károly kedves költeményét írt a *«Pipámhoz»*, melyet elnevezte *«Kisérőjének, egészsége hőmérőjének és annak «járszi füstjével búmat vígan üzöm el»*. A régi magyar nemes ember ivott, pipált, kártyázt. Így jellemzi Grünwald Béla a régi Magyarországot. A dohánytermelésről és fogyasztás nagy mértékéről különben a múlt század első feléről statisztikai adataink vannak. Fényes Elek 1843-ban 400,000 métermázsára teszi az évi termést, gróf Dessewffy Emil 1846-ban és 1847-ben 200,000 holdra becslő a dohánynyal beültetett területet és 600,000 mázsára az évi termést. Ekkor már 60,000 termelő volt s ezek valóban szépen is kereskedtek, mert a dohányt átlag 11—12 forinttal fizették másánként, sőt 1835-ben 13 forint 16 krajczárral fizették másádját. A negyvenes évek közgazdasági valamennyien igen fontos szerepet juttatnak a dohánytermelésnek. Az első felelős magyar kormány pénzügyminiszterét, Kossuth Lajost is foglalkoztatta a dohányegyesítés behozatalának kérdése, melyet főként Duschek későbbi pénzügyminiszter pártolt.

A magyar kormánynak azonban már nem volt erre ideje; az osztrák önkényuralom 1851. évi március 1-én behozta hazánkba is az osztrák dohányegyesítést és a *«finánczokat»*. Az eltiport nemzet elfojtott mely gyűlölettel fogadta ezt az újabb osztrák erőszakoskodást, mely a magyarság csendes gondújólátását, a pipázást is keserűvé tette neki. Sok mulatságos krónika adoma maradt fenn abból a korból a finánczok bosszantásáról, a szüzdohány-csempészséről, a mely akkor a magyar virtuskodáshoz tartozott, valamint az osztrák finánczok és beamterek túlságos buzdóságáról. Így néhai bonyhádi Perczel István (Perczel Mór magyar tábornok testvére), ki Kecskeméten császári biztos volt, elszedette a régi 1848 előtti magyaros makra-pipákat és a cifra dohányzacskókat, mert ezek többé össze nem egyeztethetők a császár iránti loyaltással, s mintegy tüntetés a dohánymonopóliumot behozó császári patens ellen.

A magyarságnak ez a mely gyűlölete és ellenszenv nem változott meg a kiegyezés után sem a trafik-dohány és a finánczok iránt. midőn az osztrák trafik átvedlett magyar királyi trafikká. Eppen Tisza Kálmán akkori balpártja követelte, hogy *«nem kell trafik, nem kell stempli»*, a ki aztán miniszterelnök és pénzügyminiszter korában 1888-ban drákói törvényt hozott a dohánytermelés ellenőrzésére és a dohánycsempészet megállítására és jelentékenyen felemelte a dohány és szivar árát. Azt azonban nem lehet tagadni, hogy a dohánymonopólium az államnak egy igen jelentékeny jövedelmi forrása és olyan fogyasztási adóbevétel képez, mely *«élvezeti cikkre»* van kivétel. Nem kénytelen senki ezzel az adózással, mert a dohányzás nem életszükséglet. Ez szerint a trafik a törhető fogyasztási adóemeléshez tartozik. Nem olyan, mint a tervbe vett gyufamonopólium és a világítószermopólium, mely a legszegényebb emberek megélhetését drágítja meg. A legszemből fogasztási adózás tényleg az élvezeti cikkek monopolizálása.

Dr. Dolencz József.

Kubelik kastélya Csehországban.

LÁTOGATÁS KUBELIK KASTÉLYÁBAN.

Idegen földön, messze innen
Van egy tündéri palota,
Rózsás kertjének párja nincsen.
Bezörgtettem én is oda,
Hol Orfensz büvös dalát
Varázshedű adja át.
Kubelik világhírűvének
Fényét ragyogja remek ének!

Dalom ma más mesét regéljen:
«Csehországban magyar világ»!
Dobog szívem ihlet mélyén,
A mint mosolygót őt szép virág.
Zendül a dal!... magyar beszéd!
Jó anyjukat áldjuk ezért,
Hogy a nagy művész háza népe
Magyart mással el nem cserélne.

Körükben itt e messze földön,
Magamat háza képelem,
Időmet is kedvemre töltöm,
Derűs, mosolygós szép egem.
Lánykák! ha majd fény vesz körül
S egy-egy emléket eltöröl,
Csak egy vésődjék mélyen szívetekbe:
Magyar anyátok édes anyanyelve.

Könyves Tóth Kálmán.

KOMOR VIHARBAN...

Komor viharban, vad habokban
Hánykodik csónakom,
S oly messze-messze a part.
Köröttem édes kis család
Félsír, remegve karolnak át...
Kibirjuk-e még e vihart?

Nem zúg ez a vész, tép nesztelenül
S az ár, mely vesztőn mos körül
Hajh, láthatatlan ár...
És csónakom: dalok csónaka! —
Istenkísértő szép csoda,
Oh, drágáimra mi vár?!

A hányszor e csónak partot ért
Igaz, diszítették egy-egy dalért
Babérrel s arannyal is...
Disz, disz... Ilyesmi kit védene?
Tép, hány-vet a gondok fergetege
Visz az örvénybe, visz.

Nagy, büszke hajók e tengeren
S kalmár s kalóz mily könnyedén
Suhannak a part felé...
Hallják vészkiáltásomat
De egy sem bánja, tova halad...
Életünk Isténé.

Ha volnék igazi csónakos
Kit igazi vihar így ostromoz
Igazi tengeren,
Látok hajója se hagyna ott...
Lelkem, — hiába vészes dalod,
Hallgass reménytelen!

Telekes Béla.

SZÍNEK ÉS ÉVEK.

REGÉNY.

(Folytatás.)

Irta Kaffka Margit.

IV.

Kis régi, piper, magossarkú cipőim, szalagos bebékalpom, fűzős, tűnikes első nagylányruháim; — Istenem, — hova lesznek a régi ruhák rongyai, volt önünk tövös-venése, elszállt, időközben napok, jeltelen órák nyoma! Milyen jó volna mindent visszakeresni; ifjúságunk tarka perezeit, szavaink dallamát, ruhánk, hajunk régi színeit s az akkori napsugárát, mely szökdelte és fényeskedett rajtuk! És minden velünk történnék elfeledett, nem is tudott okait, melyek ott rejtenek bizon e kiveszett vagy begubózott napok szürke mélyén, a lelktük valami titkos redője mögött. Jó volna most, — mert minden dolog közül e nagyvilágban magamnak mégis én vagyok a legérdekesebb, — s ha itt egyszer színeit hagyja minden és elszökdel körülöttünk a tájak; — csak azokat a napokat vesszük el igazán, a melyekre nem emlékszünk...

Hegyesorri, fényes cipőkben, szalagosan és tűnikesen; a karomom bárszony neccsére; a varraskola felé tipogtam így, végig a Megye-utca hosszában; s a félgy hűnyet zsáluk megöl utánam tűzött már loppal a figyelésbe éledesített asszonyszemek gáncsa, itélete, jóslata vagy kedvezése. «Ni, a kis Pörtelky Magda!» adtak hírül csendes, haragszócs deken az öreg, rokoni házak hunyorgó ablakszeméi. Már számbavettek, már felavattak azok közé, a kikkel foglalkozni lehet, a ki beszédét tárgya lesz így vagy amúgy; lassan, óvakodva féljebb húzódtok mögöttem egy-egy zöld redőnyor és éreztem, hogy kapcsolódnak a sárkamba, derekam hajlása, szoknyám rincei fölött hogy tapogatóznak végig e tekintetek, mint óvatok, kutató tűk horgai. Ez ablakzugok homályából évtizedeken át így mérték fel e rejtőző szempárok az idő forgását, értékeket, várható kapcsolatokat, új alakok színre lépését; az életet. Itt, a Megye-utca hosszában kellett előbb elfogadtatni, megszoktatni magát újonjottnak vagy gyerek-sorból kinőttnek, valamint szándékolónak ebben a világban, a Hajdúvárostól a Várkert-újtáig végig. Ez volt, ennyi az én világom, és tán belsőmben még most is ennek a színei és törvényei élnek még; de ma már tudom, hogy senkinek az ő világa nem tágasabb ennél. Csak más.

— Formás fruska, csepp lábú, tánczos fajta! — pislogta utánam jóindulatú a kedves Bélyeky tánt ablaka az ormós, fureska köeresz alól. — Kis lánykeble formája anyjád; csak gömbölydők kicsit, töltött galamb legyen az a kis csirkegyak!

— Az orrocskájá tövén ott a Pörtelky göb, — tűnődött a Revicky mamá és félrandult felőldalt, mint egy megvonogatott váll, — bizony a szája se kicsiny, de van benne valami fureska. Mint egy hófehér képű cigánylány, olyan! A szeme teszi...

— Bának is vele máris! — feleselt ravaszul felhúzott, hegyes szemöldökeivel a Zimán Ilka vén, megsülyedt sarokháza és mintha titkos malicziával integetett volna utánam a két sunyi ablak, vagy asszonyuk óvatos szemei. — Na, ügyeske máris, csak azt mondom, jó vér, eleven, — nem hamvábaholt, — igazgatja utána sebtben, hogy diéséretkép is fordíthassa, ha né tán besügnak grószinak valahogyan.

Mert ő töle tartott mindenki itt, felték és tisztelték; — s mi, az övéi, tudva és hálással éltünk e jóval, a mit — tekintélyt, jelentőséget, — ő árasztott ki ránk, az élete, esze, gögje, vagyona, vagy okos viselkedése. Hamar eszméltem én rá az élet ilyes apró összefüggéseire, a mik közt majd boldogulnom kell. Erős, uralmon álló, semmit nem érzélgő fajtából nőttem ki és életre, elevenkedésre való volt minden tehetségem. Gyerekkortól hallott rokoni kapcsolatok, nemzedékes, családi haragok vagy lekötözöttségük szövődése a kisujjamban volt szinte és ösztönszerűn rezgett benne a közsó-nésem hangjában, kímérte a fejbőlintásom mélységét.

— Jónapot! — mondtam kifogástalan nyájassággal, de hivataloszerű élel nyújtva meg a szót, mikor a fiatal Vodicza szokásszerűen mélyen és lendítve emelte gömbölyű, városias kalapját; de látta kellett, hogy ép akkor elmosolyodva, félrehajtott fejjel, könnyed bizalmasan intek át a túlsó oldalra valamelyik «megyei fiú» köszöntésére. «Jó napot!» — zengett vissza bensőmben saját hangom, míg bíráltam, helyesen volt-e; — és egyszerre eszembe tűnt az ő «Közétszókolom!»-jának furcsa, bevezető, mókás, kedveskedő vagy gonoszakodó, bizalmas árnyalata. «Na nézze meg az ember!» lobbant arcomba hirtelen kislányméreggel a vér. «Ez a jöttment-fajta!»

Ez már a Megye-utczán túlról, külső, szomszédos világából való volt. A Várkertben, a rengeteg uradalmi parkon túl vannak az újmódi, cifra, körtornyos tisztiházak, a hol a gróf emberei laktak; intéző, tisztartó, ispán, egyéb. Idegenes nevű, ki tudja, honnét, szedődött, ismeretlen múltú familiák; némelyikéről úgy tudtuk, a széppapját kályfafütből, lovaszából, miből emelte fel a kegyüri szeszély. Ennek a Vodicának az apja még, az öreg inzellér, olyas játszótárs-fele volt, mondják, a grófok mellett; az úrfiakat az ő szorgalmával ösztö-kelték tanulásra. Együtt járt velük azután külső országokban is, és máig okosan megtartotta ezt a félbaráti kapcsolatot. Tudtam, hogy a maga körében sokra tartják ezt a vén rókaépűt, az inspektor maga is kedvébe jár, — és az uradalom mindenféle földosztó, vadvízes tereket lefoglaló huneztűségeit csak az ő agyafurtsága tudja keresztülhajtani. Majd folytatja, lám, a fia; ügyvéd vizsgálól jött haza és máris az uradalom ügyésze. És most végigmotogatta a Megye-utczán újdívat, kemény kalapját, fényesre kent finom cipőjét, selyem nyakendőt. Nekem ugyan... Nézzé meg az ember!

A közönlök való férfiak azért is bőrkamás-nit húznak, bokros nyakravallót viselnek és puha, könnyű kalapot; és szegletes, gyors dobással kapják le hirtelen, frissen, atyafiságos, játszópajtási örvendezéssel: «Csókolom a kis-kezed, Magducz!»

A fajtámat; — az én erős, magát felszinen tartó, tekintélyes, szép familiának minden vonását, erejét én büszkén éreztem frissen, töretlennek önmagamban még. Epen csak hogy én öntudattal tudtam már, felszámoltam magamban sok olyat, a mit anyám csak sejtve találtak el még. Az asszonytudományt legfőképp. Tükör előtt állva néha sokáig lestem, ámulva figyeltem az arcom egy-egy új vonalát, magától jött, beszédes kifejezést, egy szép fejmozdulatot; de aztán megjegyeztem és felhasználtam, — számontartva, mint hasznos fegyvereket. Néztam az anyám nagy, teljes, fogzhatatlan és egyszerű szépségét és nem hangolt le. «En megint másféle leszek!» gondoltam. A lényem egészen elevenebb volt, mozgósabb, összetettebb, nyughatatlanabb. Mintha egyszer, utolszor, bennem virágozott volna ki még a mi ősi asszonyosságunk, — elevenkedésre, örömrre; de már zavarokra is és változások elé. Elnéztem mozgékony számj szokatlan vonalát, orrom vékony, lihegő czippait, a hogy elvékonyult, megfinomult felettük az apám sasos, kemény horga; a rakoncátlan, ördögös, sötét hajak gondőren repesték körül a fejem, és tudtam: a szememmel azt tudok, a mit akarok. Éreztem, hogy én rá sokáig lehet nézni unalom nélkül, hogy ritkán vagyok kétszer egyforma és hogy sok-sokféle szó kelene, hogy valaki leírjon engem.

Az anyám élete előttem folyt, — szerettem és büszke voltam rá. Éreztem benne a bátor fitymálást; a szép, erős, lesett és irigylet, — titokban gáncsolt szabadságot. Nekünk lehet! Híres Zimán Klára végigkicsikázhat vasárnap, parfümös mise előtt a vén nábob, Bojér négylovas batárján; nyílt jelzőzetekkel kötdőhet az ablakból úgy tréfakép a fiatal megyei jegyző közölközt hivataltala felé. Tavaly fényes dében hordta neki a Szécsy félbolond versifikátor inasa naponta a drága pesti kaméliát, — leste, tárgyalt a fél város. És most, hogy annak vége, — senkise láthatott rajta bánatot, — csak gögös, betyke haragja van, nagyfennszoos jókedve, könnyedén kerit minden újjára újat. Soha olyan legényjárás nem volt a házunkban eladó-lány idején se! — mondogatta néha grósz komolyan, de ellenvetés nélkül. A külsőzégi iskolából hazakerült Teleky fiú, ez a borotvált képű fiatal fantaszta szokott oda legutóbb nagyon. Egy reggel, fényes nyári délelőtt, va-

lyen és lendítve emelte gömbölyű, városias kalapját; de látta kellett, hogy ép akkor elmosolyodva, félrehajtott fejjel, könnyed bizalmasan intek át a túlsó oldalra valamelyik «megyei fiú» köszöntésére. «Jó napot!» — zengett vissza bensőmben saját hangom, míg bíráltam, helyesen volt-e; — és egyszerre eszembe tűnt az ő «Közétszókolom!»-jának furcsa, bevezető, mókás, kedveskedő vagy gonoszakodó, bizalmas árnyalata. «Na nézze meg az ember!» lobbant arcomba hirtelen kislányméreggel a vér. «Ez a jöttment-fajta!»

Ez már a Megye-utczán túlról, külső, szomszédos világából való volt. A Várkertben, a rengeteg uradalmi parkon túl vannak az újmódi, cifra, körtornyos tisztiházak, a hol a gróf emberei laktak; intéző, tisztartó, ispán, egyéb. Idegenes nevű, ki tudja, honnét, szedődött, ismeretlen múltú familiák; némelyikéről úgy tudtuk, a széppapját kályfafütből, lovaszából, miből emelte fel a kegyüri szeszély. Ennek a Vodicának az apja még, az öreg inzellér, olyas játszótárs-fele volt, mondják, a grófok mellett; az úrfiakat az ő szorgalmával ösztö-kelték tanulásra. Együtt járt velük azután külső országokban is, és máig okosan megtartotta ezt a félbaráti kapcsolatot. Tudtam, hogy a maga körében sokra tartják ezt a vén rókaépűt, az inspektor maga is kedvébe jár, — és az uradalom mindenféle földosztó, vadvízes tereket lefoglaló huneztűségeit csak az ő agyafurtsága tudja keresztülhajtani. Majd folytatja, lám, a fia; ügyvéd vizsgálól jött haza és máris az uradalom ügyésze. És most végigmotogatta a Megye-utczán újdívat, kemény kalapját, fényesre kent finom cipőjét, selyem nyakendőt. Nekem ugyan... Nézzé meg az ember!

A közönlök való férfiak azért is bőrkamás-nit húznak, bokros nyakravallót viselnek és puha, könnyű kalapot; és szegletes, gyors dobással kapják le hirtelen, frissen, atyafiságos, játszópajtási örvendezéssel: «Csókolom a kis-kezed, Magducz!»

A fajtámat; — az én erős, magát felszinen tartó, tekintélyes, szép familiának minden vonását, erejét én büszkén éreztem frissen, töretlennek önmagamban még. Epen csak hogy én öntudattal tudtam már, felszámoltam magamban sok olyat, a mit anyám csak sejtve találtak el még. Az asszonytudományt legfőképp. Tükör előtt állva néha sokáig lestem, ámulva figyeltem az arcom egy-egy új vonalát, magától jött, beszédes kifejezést, egy szép fejmozdulatot; de aztán megjegyeztem és felhasználtam, — számontartva, mint hasznos fegyvereket. Néztam az anyám nagy, teljes, fogzhatatlan és egyszerű szépségét és nem hangolt le. «En megint másféle leszek!» gondoltam. A lényem egészen elevenebb volt, mozgósabb, összetettebb, nyughatatlanabb. Mintha egyszer, utolszor, bennem virágozott volna ki még a mi ősi asszonyosságunk, — elevenkedésre, örömrre; de már zavarokra is és változások elé. Elnéztem mozgékony számj szokatlan vonalát, orrom vékony, lihegő czippait, a hogy elvékonyult, megfinomult felettük az apám sasos, kemény horga; a rakoncátlan, ördögös, sötét hajak gondőren repesték körül a fejem, és tudtam: a szememmel azt tudok, a mit akarok. Éreztem, hogy én rá sokáig lehet nézni unalom nélkül, hogy ritkán vagyok kétszer egyforma és hogy sok-sokféle szó kelene, hogy valaki leírjon engem.

Az anyám élete előttem folyt, — szerettem és büszke voltam rá. Éreztem benne a bátor fitymálást; a szép, erős, lesett és irigylet, — titokban gáncsolt szabadságot. Nekünk lehet! Híres Zimán Klára végigkicsikázhat vasárnap, parfümös mise előtt a vén nábob, Bojér négylovas batárján; nyílt jelzőzetekkel kötdőhet az ablakból úgy tréfakép a fiatal megyei jegyző közölközt hivataltala felé. Tavaly fényes dében hordta neki a Szécsy félbolond versifikátor inasa naponta a drága pesti kaméliát, — leste, tárgyalt a fél város. És most, hogy annak vége, — senkise láthatott rajta bánatot, — csak gögös, betyke haragja van, nagyfennszoos jókedve, könnyedén kerit minden újjára újat. Soha olyan legényjárás nem volt a házunkban eladó-lány idején se! — mondogatta néha grósz komolyan, de ellenvetés nélkül. A külsőzégi iskolából hazakerült Teleky fiú, ez a borotvált képű fiatal fantaszta szokott oda legutóbb nagyon. Egy reggel, fényes nyári délelőtt, va-

lyen és lendítve emelte gömbölyű, városias kalapját; de látta kellett, hogy ép akkor elmosolyodva, félrehajtott fejjel, könnyed bizalmasan intek át a túlsó oldalra valamelyik «megyei fiú» köszöntésére. «Jó napot!» — zengett vissza bensőmben saját hangom, míg bíráltam, helyesen volt-e; — és egyszerre eszembe tűnt az ő «Közétszókolom!»-jának furcsa, bevezető, mókás, kedveskedő vagy gonoszakodó, bizalmas árnyalata. «Na nézze meg az ember!» lobbant arcomba hirtelen kislányméreggel a vér. «Ez a jöttment-fajta!»

Ez már a Megye-utczán túlról, külső, szomszédos világából való volt. A Várkertben, a rengeteg uradalmi parkon túl vannak az újmódi, cifra, körtornyos tisztiházak, a hol a gróf emberei laktak; intéző, tisztartó, ispán, egyéb. Idegenes nevű, ki tudja, honnét, szedődött, ismeretlen múltú familiák; némelyikéről úgy tudtuk, a széppapját kályfafütből, lovaszából, miből emelte fel a kegyüri szeszély. Ennek a Vodicának az apja még, az öreg inzellér, olyas játszótárs-fele volt, mondják, a grófok mellett; az úrfiakat az ő szorgalmával ösztö-kelték tanulásra. Együtt járt velük azután külső országokban is, és máig okosan megtartotta ezt a félbaráti kapcsolatot. Tudtam, hogy a maga körében sokra tartják ezt a vén rókaépűt, az inspektor maga is kedvébe jár, — és az uradalom mindenféle földosztó, vadvízes tereket lefoglaló huneztűségeit csak az ő agyafurtsága tudja keresztülhajtani. Majd folytatja, lám, a fia; ügyvéd vizsgálól jött haza és máris az uradalom ügyésze. És most végigmotogatta a Megye-utczán újdívat, kemény kalapját, fényesre kent finom cipőjét, selyem nyakendőt. Nekem ugyan... Nézzé meg az ember!

A közönlök való férfiak azért is bőrkamás-nit húznak, bokros nyakravallót viselnek és puha, könnyű kalapot; és szegletes, gyors dobással kapják le hirtelen, frissen, atyafiságos, játszópajtási örvendezéssel: «Csókolom a kis-kezed, Magducz!»

A fajtámat; — az én erős, magát felszinen tartó, tekintélyes, szép familiának minden vonását, erejét én büszkén éreztem frissen, töretlennek önmagamban még. Epen csak hogy én öntudattal tudtam már, felszámoltam magamban sok olyat, a mit anyám csak sejtve találtak el még. Az asszonytudományt legfőképp. Tükör előtt állva néha sokáig lestem, ámulva figyeltem az arcom egy-egy új vonalát, magától jött, beszédes kifejezést, egy szép fejmozdulatot; de aztán megjegyeztem és felhasználtam, — számontartva, mint hasznos fegyvereket. Néztam az anyám nagy, teljes, fogzhatatlan és egyszerű szépségét és nem hangolt le. «En megint másféle leszek!» gondoltam. A lényem egészen elevenebb volt, mozgósabb, összetettebb, nyughatatlanabb. Mintha egyszer, utolszor, bennem virágozott volna ki még a mi ősi asszonyosságunk, — elevenkedésre, örömrre; de már zavarokra is és változások elé. Elnéztem mozgékony számj szokatlan vonalát, orrom vékony, lihegő czippait, a hogy elvékonyult, megfinomult felettük az apám sasos, kemény horga; a rakoncátlan, ördögös, sötét hajak gondőren repesték körül a fejem, és tudtam: a szememmel azt tudok, a mit akarok. Éreztem, hogy én rá sokáig lehet nézni unalom nélkül, hogy ritkán vagyok kétszer egyforma és hogy sok-sokféle szó kelene, hogy valaki leírjon engem.

Az anyám élete előttem folyt, — szerettem és büszke voltam rá. Éreztem benne a bátor fitymálást; a szép, erős, lesett és irigylet, — titokban gáncsolt szabadságot. Nekünk lehet! Híres Zimán Klára végigkicsikázhat vasárnap, parfümös mise előtt a vén nábob, Bojér négylovas batárján; nyílt jelzőzetekkel kötdőhet az ablakból úgy tréfakép a fiatal megyei jegyző közölközt hivataltala felé. Tavaly fényes dében hordta neki a Szécsy félbolond versifikátor inasa naponta a drága pesti kaméliát, — leste, tárgyalt a fél város. És most, hogy annak vége, — senkise láthatott rajta bánatot, — csak gögös, betyke haragja van, nagyfennszoos jókedve, könnyedén kerit minden újjára újat. Soha olyan legényjárás nem volt a házunkban eladó-lány idején se! — mondogatta néha grósz komolyan, de ellenvetés nélkül. A külsőzégi iskolából hazakerült Teleky fiú, ez a borotvált képű fiatal fantaszta szokott oda legutóbb nagyon. Egy reggel, fényes nyári délelőtt, va-

lyen és lendítve emelte gömbölyű, városias kalapját; de látta kellett, hogy ép akkor elmosolyodva, félrehajtott fejjel, könnyed bizalmasan intek át a túlsó oldalra valamelyik «megyei fiú» köszöntésére. «Jó napot!» — zengett vissza bensőmben saját hangom, míg bíráltam, helyesen volt-e; — és egyszerre eszembe tűnt az ő «Közétszókolom!»-jának furcsa, bevezető, mókás, kedveskedő vagy gonoszakodó, bizalmas árnyalata. «Na nézze meg az ember!» lobbant arcomba hirtelen kislányméreggel a vér. «Ez a jöttment-fajta!»

Ez már a Megye-utczán túlról, külső, szomszédos világából való volt. A Várkertben, a rengeteg uradalmi parkon túl vannak az újmódi, cifra, körtornyos tisztiházak, a hol a gróf emberei laktak; intéző, tisztartó, ispán, egyéb. Idegenes nevű, ki tudja, honnét, szedődött, ismeretlen múltú familiák; némelyikéről úgy tudtuk, a széppapját kályfafütből, lovaszából, miből emelte fel a kegyüri szeszély. Ennek a Vodicának az apja még, az öreg inzellér, olyas játszótárs-fele volt, mondják, a grófok mellett; az úrfiakat az ő szorgalmával ösztö-kelték tanulásra. Együtt járt velük azután külső országokban is, és máig okosan megtartotta ezt a félbaráti kapcsolatot. Tudtam, hogy a maga körében sokra tartják ezt a vén rókaépűt, az inspektor maga is kedvébe jár, — és az uradalom mindenféle földosztó, vadvízes tereket lefoglaló huneztűségeit csak az ő agyafurtsága tudja keresztülhajtani. Majd folytatja, lám, a fia; ügyvéd vizsgálól jött haza és máris az uradalom ügyésze. És most végigmotogatta a Megye-utczán újdívat, kemény kalapját, fényesre kent finom cipőjét, selyem nyakendőt. Nekem ugyan... Nézzé meg az ember!

A közönlök való férfiak azért is bőrkamás-nit húznak, bokros nyakravallót viselnek és puha, könnyű kalapot; és szegletes, gyors dobással kapják le hirtelen, frissen, atyafiságos, játszópajtási örvendezéssel: «Csókolom a kis-kezed, Magducz!»

A fajtámat; — az én erős, magát felszinen tartó, tekintélyes, szép familiának minden vonását, erejét én büszkén éreztem frissen, töretlennek önmagamban még. Epen csak hogy én öntudattal tudtam már, felszámoltam magamban sok olyat, a mit anyám csak sejtve találtak el még. Az asszonytudományt legfőképp. Tükör előtt állva néha sokáig lestem, ámulva figyeltem az arcom egy-egy új vonalát, magától jött, beszédes kifejezést, egy szép fejmozdulatot; de aztán megjegyeztem és felhasználtam, — számontartva, mint hasznos fegyvereket. Néztam az anyám nagy, teljes, fogzhatatlan és egyszerű szépségét és nem hangolt le. «En megint másféle leszek!» gondoltam. A lényem egészen elevenebb volt, mozgósabb, összetettebb, nyughatatlanabb. Mintha egyszer, utolszor, bennem virágozott volna ki még a mi ősi asszonyosságunk, — elevenkedésre, örömrre; de már zavarokra is és változások elé. Elnéztem mozgékony számj szokatlan vonalát, orrom vékony, lihegő czippait, a hogy elvékonyult, megfinomult felettük az apám sasos, kemény horga; a rakoncátlan, ördögös, sötét hajak gondőren repesték körül a fejem, és tudtam: a szememmel azt tudok, a mit akarok. Éreztem, hogy én rá sokáig lehet nézni unalom nélkül, hogy ritkán vagyok kétszer egyforma és hogy sok-sokféle szó kelene, hogy valaki leírjon engem.

Az anyám élete előttem folyt, — szerettem és büszke voltam rá. Éreztem benne a bátor fitymálást; a szép, erős, lesett és irigylet, — titokban gáncsolt szabadságot. Nekünk lehet! Híres Zimán Klára végigkicsikázhat vasárnap, parfümös mise előtt a vén nábob, Bojér négylovas batárján; nyílt jelzőzetekkel kötdőhet az ablakból úgy tréfakép a fiatal megyei jegyző közölközt hivataltala felé. Tavaly fényes dében hordta neki a Szécsy félbolond versifikátor inasa naponta a drága pesti kaméliát, — leste, tárgyalt a fél város. És most, hogy annak vége, — senkise láthatott rajta bánatot, — csak gögös, betyke haragja van, nagyfennszoos jókedve, könnyedén kerit minden újjára újat. Soha olyan legényjárás nem volt a házunkban eladó-lány idején se! — mondogatta néha grósz komolyan, de ellenvetés nélkül. A külsőzégi iskolából hazakerült Teleky fiú, ez a borotvált képű fiatal fantaszta szokott oda legutóbb nagyon. Egy reggel, fényes nyári délelőtt, va-

lyen és lendítve emelte gömbölyű, városias kalapját; de látta kellett, hogy ép akkor elmosolyodva, félrehajtott fejjel, könnyed bizalmasan intek át a túlsó oldalra valamelyik «megyei fiú» köszöntésére. «Jó napot!» — zengett vissza bensőmben saját hangom, míg bíráltam, helyesen volt-e; — és egyszerre eszembe tűnt az ő «Közétszókolom!»-jának furcsa, bevezető, mókás, kedveskedő vagy gonoszakodó, bizalmas árnyalata. «Na nézze meg az ember!» lobbant arcomba hirtelen kislányméreggel a vér. «Ez a jöttment-fajta!»

Ez már a Megye-utczán túlról, külső, szomszédos világából való volt. A Várkertben, a rengeteg uradalmi parkon túl vannak az újmódi, cifra, körtornyos tisztiházak, a hol a gróf emberei laktak; intéző, tisztartó, ispán, egyéb. Idegenes nevű, ki tudja, honnét, szedődött, ismeretlen múltú familiák; némelyikéről úgy tudtuk, a széppapját kályfafütből, lovaszából, miből emelte fel a kegyüri szeszély. Ennek a Vodicának az apja még, az öreg inzellér, olyas játszótárs-fele volt, mondják, a grófok mellett; az úrfiakat az ő szorgalmával ösztö-kelték tanulásra. Együtt járt velük azután külső országokban is, és máig okosan megtartotta ezt a félbaráti kapcsolatot. Tudtam, hogy a maga körében sokra tartják ezt a vén rókaépűt, az inspektor maga is kedvébe jár, — és az uradalom mindenféle földosztó, vadvízes tereket lefoglaló huneztűségeit csak az ő agyafurtsága tudja keresztülhajtani. Majd folytatja, lám, a fia; ügyvéd vizsgálól jött haza és máris az uradalom ügyésze. És most végigmotogatta a Megye-utczán újdívat, kemény kalapját, fényesre kent finom cipőjét, selyem nyakendőt. Nekem ugyan... Nézzé meg az ember!

A közönlök való férfiak azért is bőrkamás-nit húznak, bokros nyakravallót viselnek és puha, könnyű kalapot; és szegletes, gyors dobással kapják le hirtelen, frissen, atyafiságos, játszópajtási örvendezéssel: «Csókolom a kis-kezed, Magducz!»

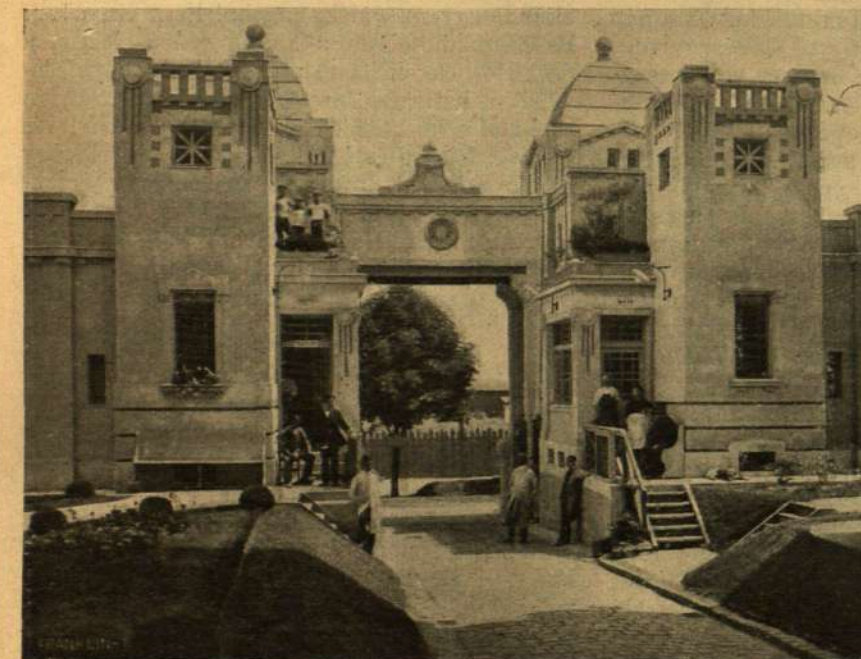
A fajtámat; — az én erős, magát felszinen tartó, tekintélyes, szép familiának minden vonását, erejét én büszkén éreztem frissen, töretlennek önmagamban még. Epen csak hogy én öntudattal tudtam már, felszámoltam magamban sok olyat, a mit anyám csak sejtve találtak el még. Az asszonytudományt legfőképp. Tükör előtt állva néha sokáig lestem, ámulva figyeltem az arcom egy-egy új vonalát, magától jött, beszédes kifejezést, egy szép fejmozdulatot; de aztán megjegyeztem és felhasználtam, — számontartva, mint hasznos fegyvereket. Néztam az anyám nagy, teljes, fogzhatatlan és egyszerű szépségét és nem hangolt le. «En megint másféle leszek!» gondoltam. A lényem egészen elevenebb volt, mozgósabb, összetettebb, nyughatatlanabb. Mintha egyszer, utolszor, bennem virágozott volna ki még a mi ősi asszonyosságunk, — elevenkedésre, örömrre; de már zavarokra is és változások elé. Elnéztem mozgékony számj szokatlan vonalát, orrom vékony, lihegő czippait, a hogy elvé

SZIVAR SODRÁS.

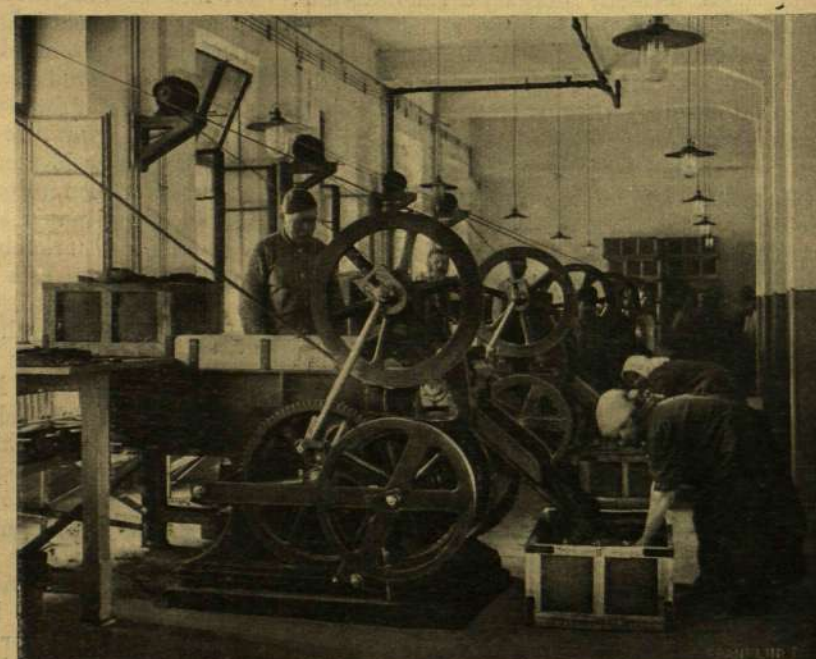

AZ OLCÓSÓBB PIPADOHÁNY CSOMAGOK KOSZORÚBA PRÉSELÉSE.

A DOHÁNYGYÁR FŐKAPUJA.

A LÁGYMÁNYOSI ÚJ DOHÁNYGYÁRBÓL. — Balogh Radolf félvételei.

A DOHÁNY VÁGÁSA GÉPEKKEL.

lán, — ha végignézné a megyebálat majd, ha engem először visznek... Felütöttem a fejem hirtelen, elszégyenkezve és vállonitva és ki-csúfoltam magam ugyanabban a perczben. Egy Szinyéry gróf! Ki az? Abris nagybátyám fanyar gögő bizonykodásai jutottak eszembe a mi régebb és igazibb uraságunk felől a véletlen- és hamisságszerzette uradalmak gazdáival szemben. Királyi cseléd, nyakát hajlító labancz úr, idegenek talpát nyaló udvaroncok sohasem akadt a Pórtelkyek köznemesül maradt ágában; a másikat meg, a báróságba felzúllott unokavér-nemzetséget, a kiknek apja nem állt kormánybiztosságra ülni negyvennyolcz után; kinézte és elátkozta a névadó, ősi, zsombékos föld s ithonmaradt, haragosbüszke fundáció. «Ó, — gondoltam pirosravált arczezal hirtelen, — kicsoda minékünk a Szinyéry gróf?»

— Törülgetni, kisasszony, sietni! — tört rám sebbel-lobbal anyám. — A szobalány nyak-fodrokat vasal neked. Mára rád vár a vizit-szoba!

Felriadva és magamhoz tértem mentem le-törülni odafenn a bőrbekötött albumokat, az ezüst névjegytálat s a porcellán gyufatartót a két aranyfarkú pávával; meg a nagy zongora ragyogó, fekete lábait. Kiráztam a portörölt a Megye-utczára és kiszóródott belőlem az oktan homokszemek szerével minden tétlen, álmatag, szavakba nem köthető gondolat. Tán csak most, elcsendesült napjaim alkonyatán rajzanak vissza, gyűlnek szürkellő fejemre megint...

Kicsaptam a portörölt és utánahajoltam egy perczre, hátrakötött piros kendőm alól elő-ráztam a sok bodros, fekete hajtincset és feltámasztottam a félzsalu szárnyát. Mosolyogva najoltam előre; lopakodón és visszatekingetve, mintha szigorú anya tekintete lesne. Ősztőnből való álság volt ez, hisz tudtam, anyám nem bánja és már grósi se szól ellene. Bólintottam a fiatal főispáni titkárnak, a ki legjobb tánczos hírében volt akkor; oldalthajtott fejjel, félkaral az ablakfának dőlve, mozdulatlanul néztem vissza a tekintetét. Kellemesen meglepve fordította oldalt az arcát, visszánézett, majd hirtelen megállt és átsietett az utca másik oldaláról. «Sikerült!» ujongtam fel titkon és sebtben könyökölttem ki pár mosolygós szóra, gyors, játszos kérdésre. Jól láttam, hogy Vodiczka Jenő fordul be ép a sarkon, — fényes cipővel, szép, új, szürke ruhában.

(Folytatása következik.)

KIKÖTÜNK — S TOVÁBB MEGYÜNK.

Elbeszélés. — Irta Lux Terka.

Kilencz órára együtt ült a még hiányos és egyelőre csak barátokból álló becsületbiróság. Egy ügyvéd, egy orvos, egy katonatiszt és egy előkelő vasuti hivatalnok. A budai Redoute egyik asztalánál megrendelték a vacsorájukat és közben itélkeztek, vitatkoztak. Az ügyvéd és katonatiszt jó borsos tokányt ettek, a karikára

vágott erős zöldpaprika kimarta a szájukat és teljesen más-más véleményen voltak. Az orvos és a hivatalnok gondolkozása az ügyről eléggé közlelő találkozt. De azért izgatottak, hevesek és fontoskodók voltak valamennyien. Ennek daczára sokat ettek, bőven ittak, szivaroztak és alig tudták megvárni egymás szavát, hogy a magukét hallhassák. Olykor egyszerre beszéltek mind a négyen. Az ügyvéd nyakába kötött szalvétával, a villájával veszedelmesen hadonászva vitatkozott, vékony, különösen vékony, de mégsem asszonyos hangján, melylyel robosztus alakja bámulatos ellentétben állt.

Négyük között ő képviselte az ellenzékét. Egyedül állt a maga okoskodásával, mint egy lakatlan szigetre vetődött hajótörött. A másik három ember izgatottan, majdnem dühvel, de teljes csodálkozással hallgatta.

— Ez barbarizmus! — kiáltott közbe minduntalan az orvos, egy kövér, vörösesbarna szemű, finoman öltözött fiatal ember, ki a Rákóczi-útról csak nem régen költözött be a Belvárosba. Nagyon tisztá, jólelkű, a mesterséget komolyan értő fiú volt, de az ügyvédet nem tudta megérteni.

— Mi ez? — kérdezte minden második perczben a katonatisztól, ki aránylag a szűkszavúságot képviselte közöttük, s inkább csak gúnyosan mosolygott, keresztbe rakott lábbal és vendkivüli sikerrel cigarettázott.

— A mai társadalmi viszonyok között nem lehet így gondolkodni — vetette oda olykor s a hivatalnok dühösen ütögette késével az asztalt.

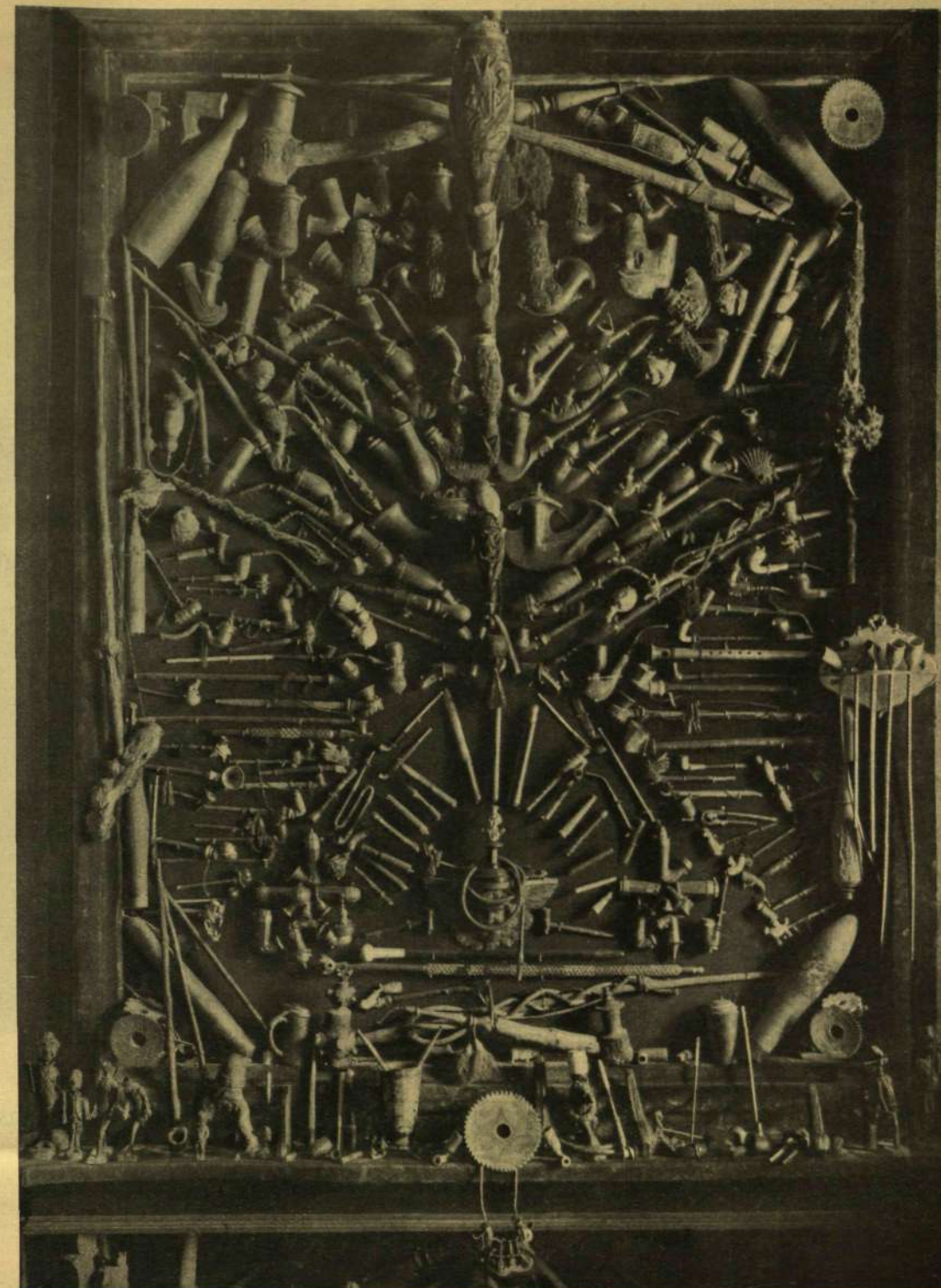
— Egy paradoxon, uraim, — mondta gögösen, meggyőződéssel és olyan előkelően hidegen, hogy a pénzérek mind neki adtak igazat s az ügyvédet gyűlölködve, szándékos hanyagsággal szolgálták ki.

— Ez egy szivtelen paraszt — mondta az ételhordó a borfiúnak, ki olyan érdeklődéssel hallgatta a vitatkozót, hogy egyéb kötelességéről teljesen megfeledkezett.

Hát jól van — kiáltotta úgy tíz óra körül az ügyvéd, — most beszéljenek az urak! Engem meg lehet győzni, de csak erősebb érvekkel, mint az enyimek. Mert a mint méltóztatnak látni, én nem vagyok barátja az úgynevezett társadalmi skatulya-rendszernek. Hogy ezt ide csukom, azt oda csukom, mert ez így szokás, így illik és ez a becsület. A becsülettel, urak, csinján bánni...

Kérlek — szölt közbe az orvos, — ne urazzuk itt egymást. Majdnem barátok, de legalább jó ismerősök vagyunk valamennyien és két közös barátunknak szerencsétlen konfliktusa miatt vagyunk itt.

Igaz, — hagyta rá a másik kettő. — Első a szolidaritás. Teljes jóakarattal kell kezelnünk a reánk bízott ügyet, ha véleményeink nem

DOHÁNYZÓ ESZKÖZÖK HARACSEK LÁSZLÓ GYŰJTEMÉNYÉBEN.

egyeznek is. Muki ellenben kiélesíti a dolgokat.

— Én? — csodálkozott az ügyvéd. — Én csak védem a magam álláspontját, a mi nek-

tek visszatetsző. Én erről nem tehetek, de egyszersmint bocsánatot is kérek. Hisz nem vagyunk gyerekek.

— Nem — mondta határozottan a katon-

A SZIVAR VÁLOGATÁSA ÉS CZIMKÉZÉSE.

A LÁGYMÁNYOSI ÚJ DOHÁNYGYÁRBÓL. — Balogh Radolf félvételei.

A GÉPSZIVAR ELŐKÉSZÍTÉSE.

tiszt és eldobta a cigarettát. — Azért vagyunk itt, hogy megállapítsuk, a magunk és ellenfelünk kiküldöttjeivel, hogy fegyveres elégtételt engedélyezzünk-e két meghasonlott, szerencsétlen barátunknak?

— Ezt az elégtételt pedig — szólta ismét az ügyvéd s a szalvétát leoldotta nyakáról és eltaszította maga elől a tányért — ti nem akarjátok megadni az én felemnek, én meg követelem. Hát halljuk a ti érveketek.

— Beszélj — intett a hivatalnok a tisztnek.

— A kérdés — kezdte a tiszt izgatottan, bár egész erejével rajta volt, hogy nyugodtnak lássék — egyszerű és világos.

— El kell távolítani a pinczéreket — sugta az orvos aggodalmasan.

Ezt a hideg és elegáns hivatalnok végezte el.

Hagyjanak magunkra — fordult a pinczerekhez, kik azonnal bevonultak az étterembe. Künn a kerti fronton, már csak két asztal mellett ültek. Egy távoli sarokban valami szerelmespár és közelebb valami faczér, levénült, züllő ujságíró. Nyílt ellensége lehetett az antialkoholisták szervezetének, elárulta az orra, és az egész puffadt, vörös, bibircsós arca. Nagy mászlira kötött babos nyakkendőjét búsan lengette a saját lélegzete s hogy anyagi helyzete végét járta, elárulta a ruházata. Julius közepén, egy közönséges hétfői napon, fényesre kopott szalonkabátot, nadrágot és cszilindert viselt, félre csapva. Ettől nem tartott a társaság. Egy pohár cognac, de már az ötödik mellett ült és körül volt sánczolva hazai és külföldi ujságokkal.

— Beszélj — mondta a hivatalnok a tisztnek.

Ez folytatta:

— Mi képviseljük (a hivatalnokra mutatott) a férj álláspontját s te és tisztelt barátunk — ez az orvos volt — mondjuk így: a csábító álláspontját képviseltek, még pedig, egyikőtök a nyugodt és rendes ellenzék hangján, míg másikotok valóságos obstrukció formában. Mi, a férj képviselői, becsületbeli és lelki meggyőződésünk szerint határozottan ellene vagyunk annak, hogy olyan ember, a ki elcsábított egy asszonyt és házasságot ígért neki, de ígéretét nem hajlandó beváltani, egy minden tekintetben korrekt úri emberrel, a férjvel megverekezhessen.

Ostobaság! — mordult fel az ügyvéd. — Hisz ép a ti feletek kívánja a párbajt s a mikor én a magam fele számára, kijárónak jelentem a kihívást, egyszersmint a ti feletek számára is követelem a maga emberi jogát.

— Pardon: — szólta közbe most a hivatalnok. Valamit elfelejtünk. Azt, hogy egy előkelő társadalmi állású úri ember nemcsak ember, hanem gavallér is.

Az ügyvéd nagyot nyelt.

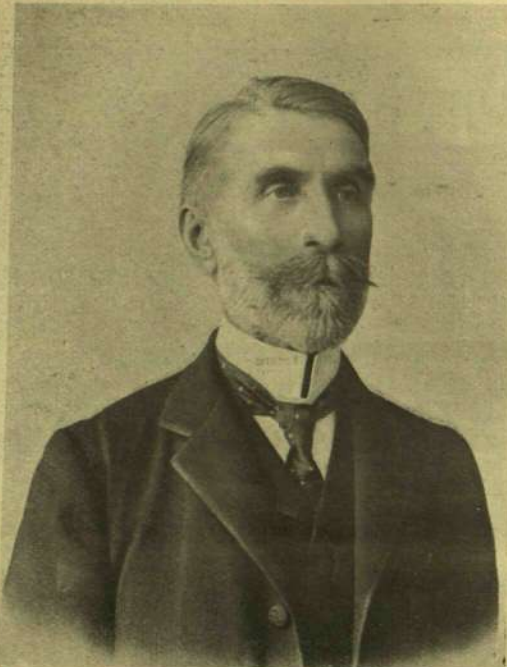
Süssétek meg. Azért, mert egy olyan gavallérnak, a kinek a bőréről van szó, diktálnak gavalléros allűröket olyan gavalléroknak, kiknek a körmük hegye sem fáj az egész gyilkos afférből, az ilyen diktálást nem fogadom el. Igenis, itt a ti feleteknek is kijár és első sorban is neki jár ki, a kihívónak a verekedés joga, ezt ép oly meggyőződéssel, sőt majdnem nagyobb hirtedem, mint azt, hogy az én felemnek is meg van a maga teljes erkölcsi joga a verekedéshez. Ti azonban mit tesztek?

— Csak azt tesszük — szólta közbe ingerülten a hivatalnok — hogy vigyázunk a felelő életére. Mert tegyük fel, hogy a te feled agyonlővi a mienket. Ez azonban csak a mellék ok. A fő ok: felünknek köteles gavallér tartzkodása. Gavallér férfi pedig nem verekszik olyan emberrel, a ki nem váltja be a szavát.

Hát jól van — felelte az ügyvéd dühösen — kiről van itt szó? Egy férjről, a kitől elcsábították a feleségét vagy nem egy férjről, hanem csak itt valamelyik pinczérről vagy arról az emberről, a ki ott megy az utca tulsó oldalán?

Az orvos ingerülten felállt egy pillanatra s ismét leült.

— Urak — mondta izgatottan — ezennel bejelentem kilépésem a bíróság tagjai közül. Tisztelt barátom — fordult az ügyvédhez — bocsáss meg, de annyira nem osztom felfogásodat és nézeteidet, hogy kénytelen vagyok a veled való társulásból kilépni és kérek, helyettesíts engem másvalakivel. A vége úgy is

Hollander és Okos fölétele.
Báró Forster Gyula, a kit a király most valóságos belső titkos tanácsosi méltósággal tüntetett ki.

egy kellemetlen affér lenne kettőnk között, melynek bekövetkezését nem kívánom és a tisztelet, melylyel máskülönben személyed iránt viseltetem, tiltja annak megtörténtét.

Fizetett, felállt, kezét szorított a három emberrel s ott hagyta őket.

Az ügyvéd bosszúsán nézett utána s a másik kettő gúnyosan mosolygott.

— És most mi lesz? — kérdezték az ügyvédek.

Ez vállat vont.

— Keresek magam mellé valakit.

— Eszerint — mondta a tiszt — addig függőben hagyjuk a tárgyalást.

— Minek? — Felelte az ügyvéd szórakozottan s tekintetét arra fordította, a hol a faczér és züllő ujságíró ült. — Amott is ül egy úri ember, majd felszólítom, hogy nem fogadná-e el a mandátumot.

— Ismered? — kérdezték azok.

— Dehogyan — felelte az ügyvéd.

A két férfi felpattant.

— Akkor tiltakozunk. Ismeretlen embert nem lehet ilyen élet-halál komoly dologba bevonni.

Az ügyvéd újra megábrándította a vállát.

— Ismeretlen! Hát engem ismertek vagy én ismerlek benneteket? A mennyire ti és én ismerjük egymást, egy negyed óra alatt ép úgy megismerhetjük a legszorosabb ismeretlen-ségtől előbukkanó alakot is.

Nem osztjuk a filozófiát — mosolygott gúnyosan a hivatalnok. — És engedelmeddel, mára felfüggesztjük egész szereplésünket.

Dr. Sylvester Gyula, az osztrák Reichsrath új elnöke.

— A mint kívánjátok — felelte az ügyvéd s rágyújtott egy szivarra. Azok ketten fizettek, elbúcsúztak és elmentek.

Az ügyvéd egyedül maradt. Szivarozott s fel-nézett a Várra, mely az Iskola-utca háta mögött emelkedett barna falaival. Szemközt vele, egy órás boltja fölött nagy, világos óralap mutatta az időt s az ég szilárd, felhőtlen kékje, mintha leereszkedően érintette volna a Vár házait.

Az ügyvéd alig ismerte Budának ezt a részét. A katonatiszt óhajára jöttek ide, a ki Budán lakott s a hegynek menő szűk utcák, a régi, emeletes, keskeny kis házak, a virágos tér a Redoute előtt a jól sikerült kúttal, valamelyik kis olasz városra emlékeztette. És egy pillanatra az az érzése volt, mintha idegen országban lenne és egyedül, elhagyatva ülne künn az éjszakában. Hátra ült a széken s a szemét lehunyta. A Várban valamelyik toronyóra különös, idegen hangon ütött s a Szent-háromság-térrel finom déli szél fújt lefelé, olyan, mint a tengereken szokott fújni meleg nyári éjszakában.

Az ügyvéd, a ki még csak harminczhat esztendő fiatal ember volt, eszes, eddig szerencsés kezű, vas energiájú, de excentrikus eszjárású — a hogy azok mondták, a kik ismer-tek — igazabban: a kik nem ismerték, befelé nézett most a lelkébe. És vizsgálgatta önmagát, mint a madár, kinek idegen színezésű toll kerül a szárnyába. — Vajon — gondolkodott — jó úton járok-e én? Vajon, én nem értem-e az embereket vagy azok nem értenek-e engemet? A mi eredményében egyformán baj. Mert a ki élni akar, jól, bölcsen, fölényesen, annak a föld színéhez kell asszimilálódni. És én nem asszimilálódok. Nincs hozzá tehetségem. Akármit teszek, idegenül van téve, akármit gondolok, másként van elgondolva, mint a többiek gondolata. Bizonyos, hogy nem vagyok különb ember a többinél, sem jobb és mégsem olyan vagyok, mint a milyennek ők. Talán rosszabb lennék? Nem lehetetlen.

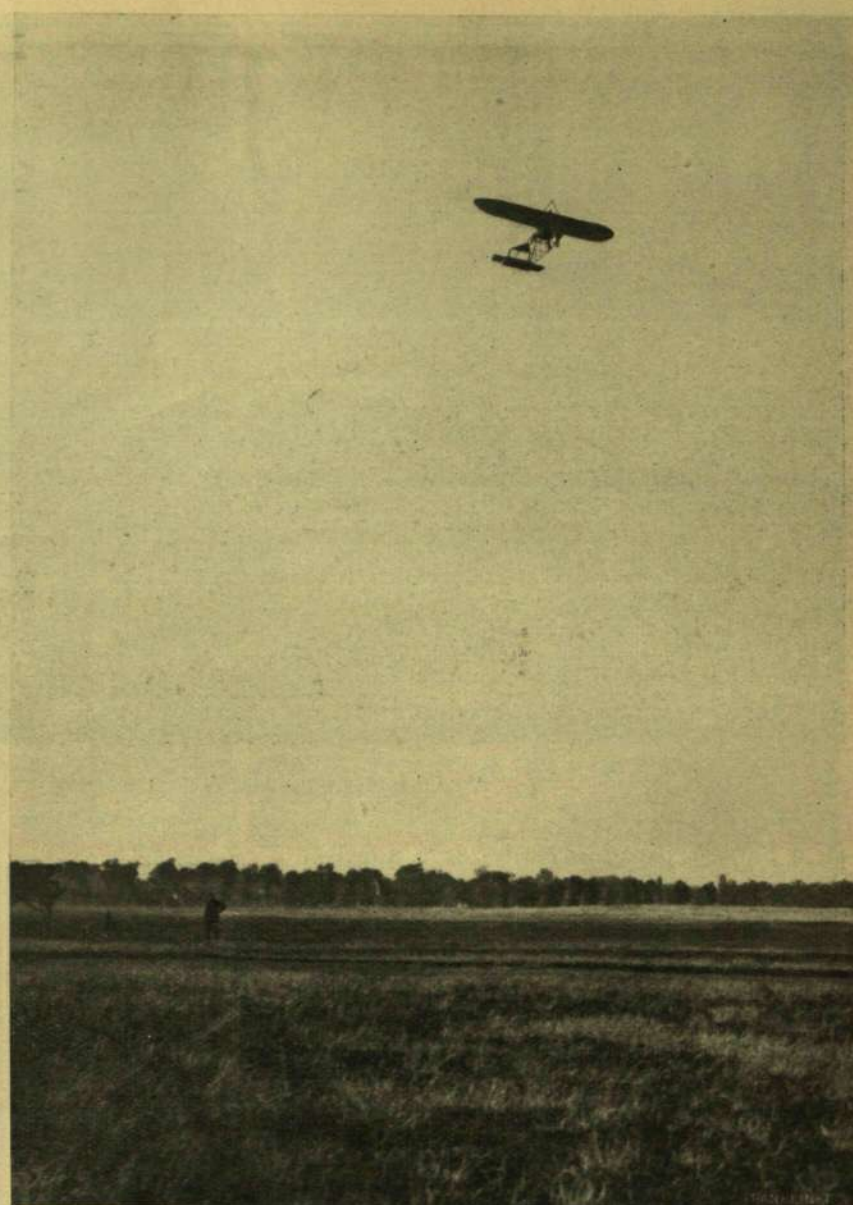
Az emberek legnagyobb része, a tömegben, jó ember. Azaz: inkább jó, mint rossz. A kötelező polgári erényeket betartják, részben vérmérsékletük, részben a büntetőtörvényektől való félszükben. Vannak ősrégi, megállapodott teoriáik bizonyos erkölcsökre vonatkozólag, vannak szempontjaik, általános, szankcionált szokásaik, melyek a polgári élet nyugalmit, erkölcsét, boldogságát alapozzák meg s a melyekhez nekem sem érzésem, sem kedvem, sem meggyőződésem nem vonz. Én nem vagyok hajlandó semmiféle öröklött jogokat átvenni. A jogokat én nem szabom meg magamnak és az én saját magam szemével nézem meg a dolgokat, nem pedig a másik ember szemével, a mit úgy hívnak: a világ szeme. Semmi közöm a világhoz, ha az nekem nem tetszik. Jogait, melyek nekem nem tetszenek, nem tisztelem, szokásait kifityülöm. Végre is tisztába kellene jönnöm saját magammal. Jó lenne tudni, hogy erényes és becsületes ember vagyok-e én, avagy perversz eszjárású és felületes, ostoba ideák ragadtak-e reám az élet küzdelmei, szemlélése és tanulása közben? Ezzel tisztába kellene jönni. Bizonyos, hogy az embereket többé-kevésbé megbotránkoztatom. Pedig egyvel mindig tisztába vagyok. Azzal: hogy csak jót akarok. Kérdés azonban, hogy jó-e az, a mit én jónak tartok, de száz ember rossznak tartja. Mit higgyek? hogy a száz emberrel szemben nekem van igazam, vagy azt higgyem, hogy a száz embernek van igazsága és nekem nincsen?...

A fiatal ember széles homlokára, kövér arcára kiült a verejték. Felnyitotta a szemét s lekonykolt az asztalra. A meleg éjszakai szél kicsókolta a rózsaszínű pelargóniákból, a melyeknek puha, kerek, külön ág volt vetve a kis térségen, minden illatjukat, hogy aztán könnyelműen szétszórja a levegőben.

Milyen szép az éjszaka — gondolta a fiatal ember különös melancholiával — és milyen szép lenne az élet, ha az emberek nem rontanák el az ostobaságaikkal. Szeretném tudni, miért nem párbajozhatna például az a fiatal ember, a ki megszeretett egy asszonyt, aztán kiszerezett belőle és most már nem akarja elvenni? Hol van ott a becselenség, a hol a cselekvő becselenség kiabál, de az indító ok a becselenségre: hallgat? Az

SZÉKELY GÉPE MELLETT.

SZÉKELY RÖPÜL.

SZÉKELY MIHÁLY RÖPÜLÉSE BÉCSBŐL BUDAPESTRE.

a fiatal ember nem akarja megmondani miért nem veszi el az asszonyt, csak azt mondja: oka van reá. Mi oka van? nem tudom. Senki sem tudja. És miért ne higgyem el, hogy meg van ez az ok, a mikor mindenki azt hiszi: hogy nincs meg? Bizonyos az, hogy az embereknek igazuk van és csak a fiatal embernek nincsen igazsága! És miért ne mehessen neki egy fegyverrel a férj, mikor gyűlöletének egész erejével megölni kívánja a feleséges csábítóját és a csábító nem vonakodik a férj fegyvere elé állani? Nem értem én ezeket. Nem értem, hogy miért ne tehessen mindenki azt, a mit a lelkiismerete, a vágya és saját egyéni becsülete kíván. Bizonyos, hogy különös ember vagyok. Jogi pályára mentem, írott paragrafusok között keresem a magam jogos vagy képzelt igazát és a jog törvényein kívül nem respektálok semmiféle más törvényt, mint a saját lelkiismeretemet és a természet törvényeit. Nem házasodom meg, mert nem tudnék hű maradni és nem vállalnék el tisztátalan pört, mert nem tudok hazudni. Nincs bennem családis érzés, nyughatatlan és kutató vagyok, nem kívánom a pihenést és nem szomjazom a szerelmet s még kevésbé a hűséget. Ellenben szeretem a természetességet, a nyílt és átlátszó életet, az igazságot. De nem szeretem az érzélgősséget, a romantikát, vállalkozásokat, melyre az ember nem képes. Nem szeretem a hosszas pihenéseket, ígéreteket, kibúvákat, nem szeretem a lemondást, a megbánást, a könnyeket. Én csak kikötök, itt is, ott is, a hol megtetszik, a hol jól esik s azután újra felszedem a vitorlákat és tovább megyek. Nem hiszem, hogy boldogság maradjon utánam, hogy boldogság legyen előttem, de legalább szépen halok meg, mert szépen éltem: nem hazudtam. Az igazi élet úgy is az: kikötünk — s tovább megyünk...

Csöngött a pinczérek, fizetett, felállt s a Lánchídon keresztül haza ment Pestre.

EGY ELPUZTULT SZÍNHÁZ MARADVÁNYAI.

(A pesti német színház.)

Künn, a városon kívül, egy parkszerű kertben, árkádok kis épület alatt évtizedek óta különös kegyelet örködött Budapest multja egyik legérdekesebb emlékének maradványai fölött. Eldugva a nyilvánosság kíváncsisága elől, a Földes-féle villa kertjében álltak az egykor oly híres pesti német színház hatalmas szobrai s egy sereg kőornamentje. Most, hogy a telek épületeit lebontják s a szobrokat a főváros megvette, a nyilvánosság elé kerülnek Budapestnek ha nem is legrégibb, de érdekes és művészi értékben is jelentős szobrai. Az idő pusztító ereje, a mely annyi sok régi emlékünket megrongálta, elkorhasztotta, csodálatos módon teljesen sértetlenül hagyta ezeket az emlékeket: a gyönyörű kőanyag, a melyekből művészi kéz faragta ezeket a szobrokat, dacolt az idővel...

A fővárosnak színház történetben oly érdekes multjából, szokásából alig maradt fenn valami; a rettenetes tűzvész, a mely rommá porlasztotta ezt a híres színházat, megkímélte Budapest történetének ezeket az érdekes dokumentumait, meg azt az olajvázlatot, a mely után az elpusztult színház színpadi függönye készült s a mely jelenleg már a Fővárosi Múzeum tulajdonában van.

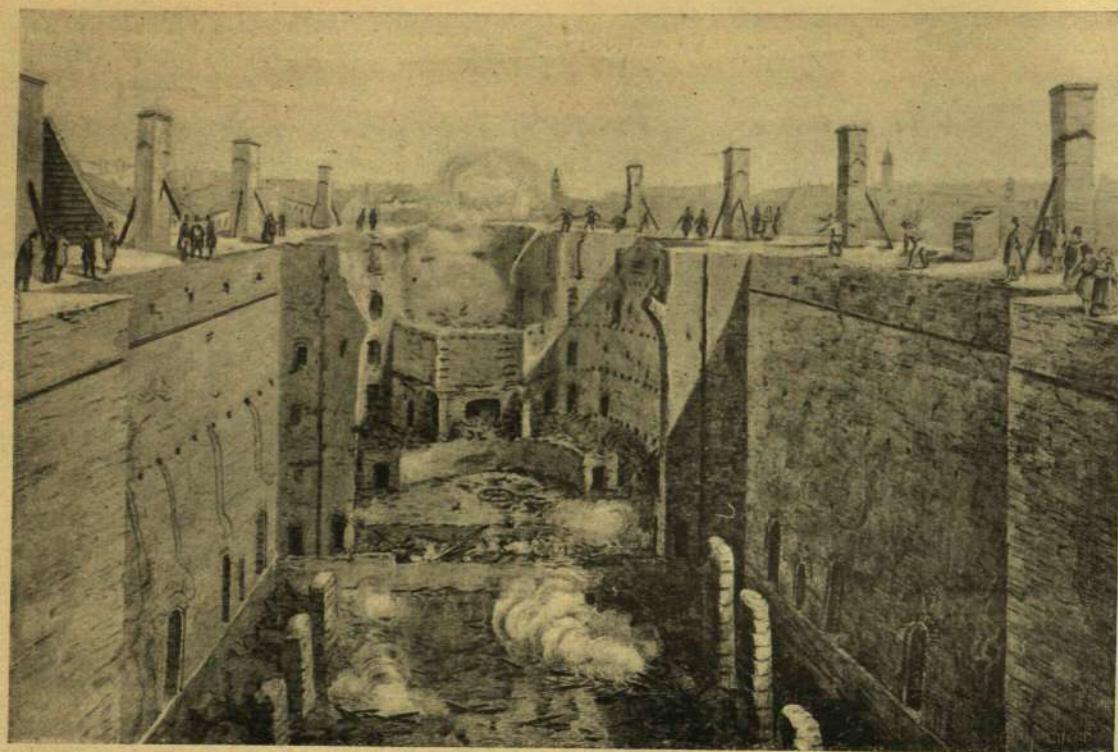
AZ ÜNNEPLŐ RÓMA.

Az Angyalvár történelmi kiállítása.

A földkerekség leghatalmasabb mauzóleuma — a Castel San Angelo — pár hónap alatt múzeummá alakult át. Hadrián császár egykori temetkezési helye volt már megvívhatatlan erődtől is, a mely dacolt a longobárd és gót fegyverek erejével épen úgy, mint Róma fellázadt népével, volt a pápák fényűző pompával berendezett lakóhelye is, majd kaszánya és börtön, hogy végül most

múzeummá alakítsák át a római világkiállítás esztendejére. És soha még múzeum és kiállítás nem volt olyan stilszerű, mint ez. A megbarnult évszázados, sőt évezredek kövek mindegyike rég elmúlt korokba vezet vissza a fantáziát és a história szinte predesztinálta ezt a gyönyörű antik épületet a történelmi kiállításra. Keresve sem találhattak ennél alkalmasabb helyet és keretet arra, hogy a történelmi kiállítás ne csupán kiállítás legyen, hanem egyetemen a mult fölélevenítése is. A kiállításnak csak egyetlen hibája van és az, hogy — túlságosan gazdag. Annyi látnivalóval szolgál, hogy nemcsak egy-két nap nem elegendő az áttekintésére, de egyenesen több heti studiumot igényel még akkor is, ha az ember a megfelelő historiai és kulturhistoriai készültséggel fog ehhez a studiumhoz.

Maga az Angyalvár elkápráztatja látóval, gyönyörű építkezésével közbefutó és emelkedő rejtelmes alagútjaival, útvesztőivel, börtöneivel, antik olajartóival, csodálatosan szép árkádjaival a látogatót, a ki először keresi föl. És hogy minden szépségét élvezhesse az ember, ősmernie kell a históriát Hadrián korától kezdve a tizenharmadik századig. Ősmernie kell Beatrice Cenci életét, a kit itt fejezték le és ősmernie kell Benvenuto Cellini sorsát is, a ki itt sinylődött a földalatti börtönökben, a melynek falára szénnel odarajzolt Krisztusát most üveg alatt mutogatják az idegeneknek. És tudnia kell, hogy a szilajvérű művész mint csavarta össze lepedőjét, hogy azon leereszkedjen a meredek falakon és mert a hevenyészett kötelhágas nem volt elegendő nagy, szökésben tört lábbal kellett folytatnia útját. Az egész rejtelmes, titokzatos középkor feleled ezekben a komor helyiségekben, hogy az ember továbbhaladtában egyszerre gyönyörű freskókkal díszített fülkébe jusson. VII. Kelemen pápa fürdőszobája ez, a melyet Giulio Romano freskói díszítenek. Pár teremmel tovább III. Pál pápa rekonstruált lakószobája tárja fel kincseit. Öreg, rojtos szőnyegek között ott

A színház közvetlenül az égés után.

áll a Farnese pápa menyegzős ágya, a melyet csavart aranyoszlopok tartanak. Előtte az antik művi asztal és egy pántos kincsesláda. Talán még halomban állanak most is benne a kulcsos pápai aranyak. Talán csak most lépett ki szobájából az ősz pápa, a ki az akkori divat szerint még szakállt viselt... A préselt bőrfedelű biblia még nyitva áll, minthogyha csak az imént végezte volna ájtatosságát.

Az ember önkéntelenül is lassan, óvatosan, nesztelenül igyekszik távozni. Hátha a következő teremben találkozik Öszentségével.

De a következő terem már harezos hangulatról tanuszkodnak. Ezek a fegyvertermek. A régi dárda és alabárdok, nehézkes csatákigók között ott ül talpig páncélban, lóháton egy lovag. És körülötte ócska puskák, a melyeknek csöve akkora, mint most egy kisebb kaliberű ágyú, aztán nyíllövő acélpuskák, harci szekercék és egy tiszosvú gyújtós-puska, A mai golyószórók őse.

Alacsony ajtón régi borbélyműhelybe lép be az ember. A borotva semmit sem változott évszázadok óta, de — hál' Istennek — a higiéné fejlődött. Messer barbiero, a ki hajdanta ebben a füstös, sötét helyiségben verte a szappanhabot, bizonyára csodálkozva nézne

Kómaszkok.

szét egy mai borbélyműhelyben... Pár lépésnyire innen, az ember lába szinte gyökeret ereszt. Egy ódon patikában, szótlanul dolgozik, kever, pepecsel a fehér téglék között egy fekete tógás nagy, fehér gallérnyakendős, ódon öltöztető patikus. Ezt az embert mintha itt felejtették volna a tizenhatodik századból. A kalamus még ott van a füle mellett, egy kis asztalon pergamentlapos könyv és körülötte tömérdek tégl, lombik, rejtelmes

műszer... Olyan ez a régi patika, mint valami aranycsinálónak a laboratóriuma. De mégsem az. Az alchimista műhelyét is rekonstruálták ugyan az Angyalvárbán, de az nem itt van, hanem lent, egy külön épületben. A tűzhelyen még pisálkol a parázs és a falról lelógó kitémőtt óriási szalamander üvegcszeme kísértetiesen néz le a félhomályból az emberre. Öblös lombikok, titokzatos üvegcsövek, bűvös szerszámok és pántos, vaskos öreg főlánások hevernek szanaszét. Rozsdás lánczon olajmécsek lógnak alá és a falba illesztett poros szekrények, négy zárra járó ládák, mind a titokzatos alchimistáról beszélnek, a ki ha idétednéne most, rögtön hozzáfoghatna rejtelmes praktikáihoz, de nem jön. És inkább mi megyünk tovább, hogy a dioráma épületében elnézzük, milyen volt a régi Róma, a cinquecento Rómája, az Aventinus lombkoronázott halmáról nézve. Fejünk fölött hatalmas haranglábakon régi campanone-k lógnak, mintha egy ódon harangtorony ablakából néznénk alá az örök város kőcsodáira.

A régi Róma. Ennek külön kiállítása is van az Angyalvárbán. VIII. Orbán pápa testőrségének hajdani kaszárnyáiban, közel száz teremben régi metszetek és festmények mutatják be, hogy milyen volt a régi Róma minden egyes városrésze és utcácskája, a melyeket az évszázadok — és főként a városrendészet apostolai — eltöröltek már rég a föld színéről. Minden a multról beszél itt: azok a csodálatos gyűjtemények is, a melyek más termekben, a hajdani öltözködés művészetét mutatják be, azokat a csodálatos selyem, brokát és bársony kosztümöket, a melyeket a rinascimento pompázó kora szült, azután az a páratlan szépségű antik legyezőgyűjtemény, régi zsebóra kollekció, stb. A vitrinák között föltámad a mult és élénk tárja minden szépségét.

Balla Ignác.

EGY ISMERETLEN IRÓI NAPLÓ.

Száz éve várnak kiadásra Horvát István naplói, melyek kilencz kötetben a Nemzeti Múzeum kéziratárának nagybecsű ereklyéi. Óriási tömegekben hátramaradt kéziratok között Horvátnak ez a munkája áll hozzánk, a nem tudóskozhoz és nem bibliográfusokhoz legközelebb. Ilyen lehetne e köteteknek közzétételük esetében a nagyközönséghez való viszonya is. A magyar kultúra történetében a munkabírás és kulturőszton szerint való ki-válóknak legvonzóbb és legmegragadóbb típusa ő. A Széchenyi magyarja mindenben. Egy kicsit érzéki, de módjával; egy kicsit forradal-

1. Lejárat a börtönökhöz. — 2. III. Pál pápa ágya. — 3. VII. Kelemen pápa fürdője. — 4. A kiállítás egyik pavillonja. — 5. VIII. Orbán pápa kandallója. — 6. Alchimista műhely. — 7. Benvenuto Cellini börtöne.

TÖRTÉNETI KIÁLLÍTÁS A RÓMAI ANGYALVÁRBAN.

már, de nem túlságosan; opportunus is, ha a viszonyok úgy hozzák, némiképen a nyilvánosság embere, de minden körülmények között kulturmagyar, kinek lelkét nagy lángolás, nagy haragok és nagy sovágások szokták átaljálni.

Nagy hivatásának tudata korán felébredt lelkében s még csak nevelője volt az Ürményi József Potyondi úrfiának, mikor Révai, Kazinczy, Virág és Kulesár körükbe fogadták. S még csak fiatal egyetemi hallgató volt, mikor Révai benne látta méltó utódját, pár év múlva pedig Kazinczy neki juttatta Vitkovics és Szemere mellett a pesti körökben való kultúrőrekevének képviselőt. Értelmi ihlettség dolgában a nemzeti sovínizmusnak kortársai között legkiválóbb katonája, de az ő sovínizmusában nincsen semmi alacsony vagy műveletlen vonás. Naplójának írására is hazafias okok indították. Fel akart jegyezni min-

dent abból az egyszerű életből, mely szeme elé tárult a száz év előtti Pest irói és patrióta társadalmában, ezért 1805 január első napjától 1809 júliusa végeig, a mikor csak lehetett, gyarapította naplóját.

Horvát István nem vezetett rendszeres naplót olyan értelemben, hogy minden egyes napnak följegyezte volna eseményeit. Ezt csak akarta, mint mindenféle más munkáját, de üresen hagyott sokszor harmincz-negyen levelet, néha egész hónapokat mellőzött s az 1807-iki esztendőről például mindössze pár lapot írt, holott nagy veszteség érte ebben az évben a magyar tudományosságát és az írókat. Ekkor halt meg nagy nyomorban, szívfacsaró körülmények között Révai Miklós, a nagy magyar nyelvész, hektikai kiszáradásban s erről a nagy eseményről az egyetlen, a ki legtöbbet és nagyon tanulságosat tudott volna mondani, Horvát István semmit sem írt. Pedig

a Révai halála a XIX. század elején a legtipikusabb irói halál Magyarországon. Mialatt lelke földöntúli sovágásokkal volt tele olyan törekvésekért, melyek fajtájának európai nivóra való emelését célozták s mialatt hatalmas zsenialitásának kincseit bőkezűen szórta el nemzete felemelésére, élete mostohább volt a koldusok életénél. Horvát István naplóíró módszerét más előnyei mellett az a hiba jellemzi, a mi a különben kedves beszédű és megilletődött lelkű Miksét. Egyik sem volt zsurnaliszta vér, semmi riporter ősztön nem élt bennük, ennél fogva mindig szűkszavúak, a legfontosabb momentumoknál kevésbeszédűekké válnak s mikor leginkább kellene beszélniök, akkor hallgatnak el legmélyebben.

Az 1806-iki esztendő történetében hasonlóképen nagy kulturális esemény volt az első fővárosi hírlap, a *Hazai Tudósídsok* megindítása, melynek megjelenését kíváncsan kíván-

Műtszák szobrai a főhomlokzatról.

A színház nagy függönyének vázlata.

A GIZELLA-TÉRI NÉMET SZÍNHÁZ MOST NYILVÁNOSSÁGRA KERÜLT RELIKVIÁI A FŐVÁROSI MUZEUMBAN.

1. Perczes. — 2. Léggömb-ár. — 3. Csemegekereskedés. — 4. Cipőtisztító. — 5. Virág-ár. — 6. A forgós fiú. — 7. Készítő. — 8. Készítő. — 9. Gyümölcsös kofa. — 10. Anziks-ár. — 11. Ujságos.

BUDAPEST UTCZAI ALAKJAI.

ták a Kulesár kortársai. Horvát szerint «ragadva kapdostak» a lap után az emberek, de azt is megjegyzi, hogy az írók nem voltak vele megelégedve. Kazinczy leveleiből sokkal részletesebben értesülünk ennek a tipikus táblabíró ujságnak és rendkívül nehézkes, néha csökönyös, de azért mégis igazi szükségleteket pótoló vállalatnak eredményeiről. A «Kulesárt», a hogy a szerkesztője után a lapot írói körökben nevezték, hol földhöz vágják, hol szétépítik, hol meggyújtják az emberek, legtöbbször Erdélyi Cserey Farkas tette ezt, de Kazinczy méltányos volt a szerkesztő nemes törekvései iránt.

A lap kétségkívül rossz volt, de volt s ez a fő. Nem lehetett nélkülözni s a századeleji irodalmi és művészeti agitációkban eredményeit és hatását el kellett ismerni. Milyen volt a szerkesztőség belső élete, hogyan csinálták a lapot, kik voltak Kulesár segédei, miként gyűjtötték össze az anyagot? Horvát mindezekről hallgat, nyilván mert nem érdekelték őt. Ha azonban hallja valahol, hogy valaki valamikor a magyar nyelv ellen nyilatkozott, nem mulasztja el megrovásban részesíteni s ilyenkor kitör belőle a lázadó magyar, a Révai tanítványa, ki a főrendiek, főpapok és az elő-

kelő osztályok gondolkozásában csupa közönyt és ridegséget lát a nemzet ügyei iránt. Hazafiúi lángolásai annyira elborították a Horvát lelkét, hogy mikor mulatságokra téved, akkor sem tudja magát a léha vigasságoknak egészen átadni. 1806 augusztus 10-én például a Hét Választó Fejedeleme nagytermében tánczenét rendeztek, melyen ő is megjelent. Miként a Gvadányi Peleskei nótáriusa, ő is csak nézte a dühödt kerengéseket, a nem magyar öltözeteket és nem magyar táncokat. De nem birta sokáig visszanyomni patrióta érzéseit. Odament Bogó Mihály nevű jurátus barátjához és a nemzeti becsület érdekében felszólította, hogy járja nyomban rákezdett egy verbunkosra, utána a jurátusok és a bálházban többé nem volt német tánc. Még Horvát is táncra perdült örömeiben. Bogó «emeltet» vállaira, mert «csak ilyenkor erzik hazánkfiai az alacsonyasságot, melynek horgán rágódunk; csak ilyenkor jut eszükbe, hogy ők idegenek saját városaiknak bálházaikban».

1. Porcellános. — 2. Ablakos tótok. — 3. Esernyős. — 4. Fakanal. — 5. Aszalt gyümölcsös. — 6. Tejszállító. — 7. Ruhafogas-ár. — 8. Fagyaltos. — 9. Bosnyákok. — 10. Pattogatott kukorica-ár. — 11. Üdítő italok.

BUDAPEST UTCZAI ALAKJAI.

hoz és a nemzeti becsület érdekében felszólította, hogy járja nyomban rákezdett egy verbunkosra, utána a jurátusok és a bálházban többé nem volt német tánc. Még Horvát is táncra perdült örömeiben. Bogó «emeltet» vállaira, mert «csak ilyenkor erzik hazánkfiai az alacsonyasságot, melynek horgán rágódunk; csak ilyenkor jut eszükbe, hogy ők idegenek saját városaiknak bálházaikban».

Horvát hazafias moralitásának szimbolumai azok a jelszavak is, melyekkel naplójában itt-ott találkozunk. Harmadik kötetét ezzel a jelszavakkal indítja meg: «Akár meddig élünk, semmit sem élünk, ha kiváltképpen a' Haza számára nem élünk.» Az 1807-ik évről kezdett jegyzetét az új esztendő alkalmából így vezeti be: «Keveset éltem még eddig a' Hazáért, bár egyéb tünny polgárokhöz képest már eleget éltem. Vigyázzon vigyázzon köll, hogy üdösb koromban teljesülhessem mindazokat, a' miket nemzetem dicsőségére véghez vinni akarok.»

Amde, mialatt ő így vélekedik nemzeti kötelességeiről, egészen más nézeteket hall gazdájától, Ürményi Józseftől a magyar nyelvről. Ürményi előléptetése alkalmából ugyanis többen gratuláltak és a gratulálólevelek között volt egy magyar nyelvű is, melyet ezekkel a szavakkal adott át Horvátnak. — Diese kommen auch mit ihren ungarischen Narheiten. — Eliszonyodtam ezeket halltomban, — írja Horvát megdöbbenve. — Ha Magyarország főtisztje bolondságnak tartja a magyar írást, mit szóljon egy osztriai idegen miniszter? Elég szelíd a hangja ennek a megrovásnak, holott tud ő másként is beszélni, mikor a dúsgazdagok és előkelők közönyt vagy én-

KÁROLY FERENCZ JÓZSEF FŐHERCEG MENYASSZONYÁVAL, ZITA HERCEGNŐVEL S ENNEK ANYJÁVAL BÉCSBEN.

ségét ostromozza. Nem kevesebbet követel ilyenkor, mint hogy koboza el az állam javaikat és fordítsa közművelődési célokra, mert a ki nem érzi együtt a nemzet bajaival, az nem érdemli meg a kiváltságokat sem. A Révai lázító szelleme ez a Horvát István lelkén keresztül, mert valóban megvolt, hogy míg az igazi hazafiak ölték magukat a munkáért s egy eszmény csillogása után indulva, fáradhatatlanul kergették a delibabokat, addig a nemzet legfelső osztálya külföldön tékozlta vagyonát és becsmérelte azokat a törekvéseket, melyekért a nemesebb lelkek életüket is feláldozták. Ezzel a képpel szemben mennyire megható az az ellentét, mikor Horvát azokat a küzködések irja le, melyek például egy tudományos havilapnak a megindításával jártak. Megállapítja mindenekelőtt, hogy a «nagy tzelokat-végrehajtás nálunk a' pénz szűke miatt» mindig gátat jut, ennél fogva úgy fogják rendezni a dolgot, hogy először is Vitkovics gazdagon megházasodik, miáltal pénznek bősége lévén, az új lap is megindulhat s Vitkovics mecenása lesz a társaságnak.

Még furcsább ennél a Fejér György terve, a ki a szabadkőműves szervezetek mintájára titkos társaságot javasolt, hogy a magyar kultúra ügyét hathatósabban szolgálhassák. Horvát Istvántól annyira elválaszthatatlan a patrióta érzés, hogy mindenivé magával viszi, bárhova vezérli sorsa. 1809 február havában ismét ott látjuk több tudós társaságában a «Hétvárosi Hercegek» bálján. A muzsikai zengedezés alatt is csupa tudós dolgokról vitáztak, míg a tudós Ferenczyt és Paurt egy álöröcsa uridáma meg nem nyugtalanította. Február 14-ikén Villax Ferdinándnál voltak estélyen, de itt is a régi nóta járta. Irodalom, nyelv, játékszin és így tovább. A böles kis-kurzusokat ismét a hölgyek zavarták meg, kik titokban zenészeket szereztek és házibált rögtönöztek. De már ezt Horvát is megnézte.

— En szerfölött tudván kedvelni a pihegő dombortú kellemekeket, tüstént körükbe siettem, írja, mert a nőkről az a véleménye, hogy körükben bohókák illik lennie a férfiaknak.

Julius havában megnézte a Hacker-szállóban játszó magyar színészeket. Nem mulatott azonban semmit, mert mind csak a rozoga szinpadot, a szegényes fölszerelést s a szívének ügyetlenségét látta. Ez a sokféle szegénység azt a tudatot keltette fel benne, hogy mennyire el lehet aljasodva az a nemzet, mely képes eltűnni, hogy nyelvének apostolai ilyen küzdelmek között vigyék hivatásukat. A soha meg nem szűnő nemzeti sérelmek ellen a Vitkovics Mihály estélyei nyújtának koronként vigasztalást. Vitkovics Budáról ez időben tette át lakását Pestre és a mai Veres Pálné-utca Nőképző-intézetének helyén házat vásárolt. Itt jöttek össze hétről-hétre az irodalom munkásai és itt látható leggyakrabban Horvát István

is. Miről beszélhetne ez a társaság, ha nem az irodalom, a nyelv és a kultura ügyéről. A jó vacsora mellett asztala kerülnek lassanként Vitkovics jó borai, a társalgás egyre élénkebbé válik s a jókedv növekedésével intímabb dolgok is szóba jönnek. Az öreg Bencze (Virág Benedek) egy-egy mondása, Kazinczynek valamelyik levele, Berzsenyi pesti látogatásának furcsaságai, az 1809-iki háborús mozgalmak, Napoleon csatái, néha egy-egy szerelmi ügy, megbocsátható emberszólás, miket betetőz a Vitkovics nórázása, a ki gitár-kísérettel, érczes baritonján felváltva szerb és magyar dalokat énekel. Vitkovics haláláig tartottak ezek az estélyek, ha Horvát szűkösen is emlékezik meg róluk, megbocsáthatjuk ezt neki, más írók elég részletesen fentartották emléket. Azonban így, a hogy vannak, abban a töredékes voltukban, a hogyan ránk maradtak, mégis érdekesek és tanulságosak ezek a a Naplólevelek, mert teljesebbé teszik azt a képet, melyet a tizenkilencedik század első éveinek írói és társadalmi életéről különböző feljegyzések alapján eddig birtunk.

B. E.

REZÁNOV.

REGÉNY.

(Folytatás.)

Irtá Atherton Gertrude. Angolból fordította Esty Jánosné.

VII.

Az ebéd tényleg a legizetesebb és legélvezetesebb lakomának bizonyult, melyet Európa elhagyása óta elfogyasztottak. A szerzeteseknek meg volt mindenük, a mit szem és száj kívánhatott és még Donna Ignácia vendéglátása sem mérkőzhetett padre Landetaéval. Rezánov, ki nek jótévképpen túlélt az egyesztendő száraz hal és az igazgatója által rendelkezésére bocsátott közönséges eledelekkel való táplálkozást, most egyszerre humoros oldaláról fogta fel a helyzetet és annyi mulatságos epizóddal színezte ki kalandos utazásának elbeszélését, de még az őt Japánban ért londareát is annyi szellemességgel írta le, hogy a papok majd hogy meg nem fúttak a nevetéstől és még Langsdorffnak is, ki pedig egy szemernyi humorral sem rendelkezett, büszkeségtől dagadozott keble, hogy a véletlen folytán egy oly ember társaságába tartozik, ki oly mesteri kézzel tudja rezgésbe hozni az emberi szívek húrjait.

— Ő bizonyosan célt ér, — gondolta magában. — Meg vagyok róla győződve, pedig majdnem azt kívántam, hogy bár ne így lenne, mivelhogy ő oly közömbös, hogy azt ne mondjam: ellenséges indulásnak elbeszélését a saját tudományos kutatásaim iránt. De ha ilyen kedvében van, mint most, midőn hideg szeméit felvillanyozza a derült jókedv és emberséges

érzés, akkor bizony magam is engedelmes rab-szolgájává leszek.

Rezánov most padre Uria felszólításának engedve, ki arra kérte őt, beszélne nekik bővebben missziója céljáról és azon különös országról, a melyről sohasem reméltek ily közvetlenül hallani, őszinte kifejezést erőszakolva hangjára, így felelt:

Bennünket mindjárt kezdettől fogva, halatlan furfanggal úgy szerepeltettek, mint valamely újfajta komédiásokat. Miután nagy ünnepelességgel egy csoport hajó partra vontatott bennünket a Papan hegy lábához, egész Nagasai, férfiak, asszonyok, gyermekek, kitódult élénk. Ezer meg ezer apró bárka, melyeket nappal zászlók, éjjel pedig tarka lámpások díszítettek, telve ünnepléses díszbe öltözött néppel, a kik látszóveken keresztül bámszkoztak ránk, nyüzsgött körülöttünk és oly sűrűn lepte el az egész kikötőt, hogy akár száraz lábbal lehetett volna partra szállni. A császári tengerészek kitűntek fehér és kék sávós ruhájukkal. A császári hercegek bárkát szintén kék sávós fehér redőnyök díszítették; dobpergés és a legénység hangos kiabálása jelentette érkezésünket. Éjjel kigyúlt az ezernyi lámpás és minden elképzelhető színben lobogtak a legyezők, a nyüzsgő tömeg szünet nélkül csogott és mindezt a hullámok hatalmas zúgása kísérte és mindez együttvéve oly képet varázsolt élénk, mely a mellett, hogy kápráztató, egyúttal gyermekesen együgyű is volt. Nappal még érdekesebb tette azt a háttérben kiemelkedő dombláncz, melyet egészen elborítottak a lépesőzetesen megművelt rizsföldek, a kis tanyák, berkek és a kis kertekkel körülvett papírosfalú villák, azok oly tarka színekben pompáztak, akár a lámpások éjjel. Midőn végre nagynehezen megengedtettem, hogy letelepedjem a Nagasaki nevű földcsúcsra, a Fisi herceg bárkája szállított el oda. A bárkán csak hatvan evezős részére volt hely, azonban, hogy kimutassák tiszteletüket a hatalmas uralkodó iránt, kinek én voltam képviselője, zászlókkal díszített bárkák sora vontatta be bárkát és az evezősök ritmikus éneken hirdették ki egész Japánországra előtt az őket ért nagy megtiszteltetést. Én a bárka közepén, a díszhelyen ültem, egyedül, míg kíséretem állva foglalta el annak felső részét. Előttöm gyönyörű kirkott asztalon volt kiterítve megbízólevelem. Mögöttem égszínkék selyemfüggönyök és lakozott fabutorzat, melybe arannyal volt kirakva a császári czimer. A bárka oldalát kék sávós fehér selyem ékesítette, a mely szinte gyönyörű himzésekkel volt díszítve. Fényezett padlóját remek szőnyeg borította, a szokásos sárkány mintával. Még soha sem dicsékedhettem orosz alattvaló hasonló nagyszerű fogadtatással. Lobogott a zászló, pergett a dob, sok legyezót egészen az ölembe dobtak és kértek, lát-nám el aláírásommal. Az öböl, a dombok ezernyi színben tündökölték és ezerféle hang zúrvárától visszhangzottak. A kaszárnyák falát szőnyegek és tarka selyemszövetek díszítették. Én pedig, mint a nagyszerű komédia központja, díszegyenruhában, karjaimat összefonva és arczomra a faragott istenekhez hasonló merev nyugalmat erőszakolva, álltam helyemet; és hála az udvari élet fegyelmességének, kíséretem egyetlen embere sem mosolyodott el... És midőn véget ért a komédiának első felvonása, engemet pedig éjjelre díszes tömlőcsebe csuktak, bevallom, hogy egy, diplomáciai küldetéssel nehezen összeférhető oly dühroham fogott el, hogy képes lettem volna a vékony papírosfalakat szétrúgni, melyek közt csak úgy fogoly voltam, mintha köből lettek volna épülve. Midőn azután hónapról-hónapra folyóvást bolondított egy oly nép, melyet a barbár és a majom neveléséges vegyületeknek minősítettem volt, egyre hol a düh fogott el, hol pedig a derűtlenség.

Hangjában megszünt a könnyed ironikus csengés, nyerssé, érdessé vált, a megsegényítő visszaemlékezéstől.

— Mindennek a vége kudarc volt. Visszatartották a czár remek ajándékait. Ezek közt volt sok fekete róka- és hermelinprém, gyöngyház és márványból készült vázák, puskák, pisztolyok, kardok, remek csillárok, kristály és porcellán asztalkészlet, szőnyegek, óriási tükrök, egy elefántot ábrázoló óra, mely drágakövekkel volt kirakva, ő felsége a czár egy

A JULIUS S-IKI RENGÉS UTÁN.

A KECSKEMÉTI ZSINAGÓGA.

A KÉSŐBBI RENGÉSEK UTÁN.

arczépe Madame Le Bruntól, sok nehéz selyem, prém, bársony, posztók, arany és ezüst brokát, nagytűvegek, arany- és ezüstórák, — mindezen ajándékok, mely háromszáz ezer rubel értéket képviselt, minden teketória nélkül visszaküldték a «Nadesda» hajóra, nekem pedig udvariasan értésemre adták, hogy mehetek... De ezen megaláztatás még nem volt a legkeserűbb tapasztalatom. Küldetésemnek célja abban állt, hogy nemcsak baráti jóindulatot létesítsek Japán és Oroszország közt, — a mivel az igazat megvallva nem nagyon törődünk, — hanem az is, hogy kereskedelmi érintkezés létesüljön e gazdagon termő országgal és a mi sávár-észak-keleti tartományaink közt. Ez a japánokra nézve is nagyon előnyös lett volna, nekünk pedig mennyire szükségünk volt rá, annak csak az Isten maga a megmondhatója.

Erre Rezánov, miután a papok képzeletét felcsigázta és kíváncsiságukat kielégítette, most már szívekre kívánt hatni. Meghatottságtól remegő hangon ecsetelte előttük a társulat telepeseinek nyomorúságos helyzetét és daczára, hogy nem részletezte azoknak testi szenvedéseit, oly meghatóan tudott célzást tenni rettenetes állapotukra, hogy hallgatósága csak úgy könnyezett a részvétől.

Miután ily módon gyanakvó természetüket a meghatottság által elaltatta, hirtelen egy spontán kitörésre csapott át.

— El kell önöknek mondanom, kedves barátim, ama küldetés célját is, mely Kaliforniába vezetett, — kiáltott, — kérem kell azonban önöket, addig ne közöljék terveimet a többi hatalmakkal, a míg azt magam jónak nem látom megtenni. Most pedig jóindulatú tanácsukhoz folyamodom. Régóta az az óhajom, hogy Oroszország és Spanyolország közt oly viszony létesíthessék, mely mindkét résznek előnyére szolgál. Elmondtam önöknek embereim rettenetes helyzetét. Kell, hogy ők is részeseüljenek, bárha csekély mértékben is, e gazdagon termő ország fölöslegéből. De nem csupán az önök könyörületes szívéhez fordulok. Az üzlet nem alapul jótékonyágon. Önök jól tudják, hogy mi sokféle szükséges iparcikket juttathatunk önöknek. Közös szükségünk lenne az évenkénti cserekereskedésre.

Elhallgatott és nyugodtan tekintett egyik csodálkozó arcra a másikra. Helyesen ítélte meg őket. Nagyon meg voltak hatva, hogy bizalmára érdemesítte őket és úgy szólván arra kéri őket, hogy neki, az általuk annyira utált katonai kormány kijátszásához segédkeztet nyújtsanak.

Rezánov folytatta: — Én, szent atyám, a «Junó»-t jól meg-
rakodva hoztam a sanfranciskói kikötőbe cserekereskedés céljából. Tele van orosz és amerikai áruval. Minden tölem telhető elkövetek, miszerint rávegyem az önök kormányzóját, hogy ezek fejében búzával és egyéb élelmiszerekkel lásson el engem. Lehet, hogy ezzel vétek az önök törvényei ellen, hisz tudomásom van arról, hogy először be kellene várnom a kiegészítést, de az emberszeretet nevében könyörgöm önöknek, mutassák ki a módot ő excellenciája előtt, melylyel együtt rajtam segíthet és megnyugtathatja saját lelkiismeretét is.

— Megteszszük! Megteszszük! — kiáltott padre Abella. — Bár közönséges hajóskapitány-nak öltözve jelent volna meg ön itt! Mert hisz mi már több ízben kijátszottuk ily módon a kormányzót. De eltekintve attól a bizalmatlanságtól és gyanakvástól, a mit Spanyolország Oroszország iránt táplál, egy előkelő személyiséggel, mint excellenciád, nem köthetünk gyanulatlant üzletet. Kell, hogy más módon segítsünk a bajon. Ezt meg is fogjuk tenni! Lesz oly szíves excellenciád árúit nekünk megmutatni? Tudom, hogy van közte sok, a minek nagy hiányát érezzük: posztó, vászon, gyapjú, csizma, cipő, üvegek, poharak, tányér, nyíró, olló, balta, mindennemű gazdasági eszköz, fűrés, vasárkák; — rendelkezik ön mindezekkel? — Mindez, sőt még sokkal több, megvan a hajón. Óhaját az önök holnap megtekinteni?

— Minden bizonynyal! És majd kieszelünk valami módot, hogy ezek helyébe élelmiszereket juttassunk önnek szerencsétlen telepesei számára. Nekünk ép annyi szükségünk van Európára, mint önöknek Kaliforniára, mivelhogy Mexikó rendszerint hanyag és késlekedik szükségleteinket kielégíteni. Majd módját ejtjük... Bizhatunk excellenciád ígéretében?

— Én el nem hagynom Kaliforniát, míg el nem értem azt, a miért idejöttem.

VIII.

Concha kétszer is felpofozta Rózáit, miközben az őt a bála öltöztette. Igaz, hogy az egész Presidióban nagy volt az izgatottság, mivel még sohasem rögtönöztek ily gyorsasággal táncszertélyt. Don Luis leintette Conchát, midőn az szóba hozta, hogy hivatalos fogadtatásban részesítse, a még hivatalosan be nem mutatott idegeneket, Luis azon a véleményen volt, hogy ezáltal túllépi hatáskörét. Mire Concha, kit makacsúsá tett ellenkezése, megfogadta, hogy ő rendezzi a bált, ha bátyja nem akar rá vállalkozni. Később hivatalos teendői elszórták a parancsnok-helyettes a Yerba Buena erődbe. Mielőtt eltávozott volna, megparancsolta, hogy zárják el a kaszárnya nagy termét és a kulcsot senkinek ki ne adják. Délután hazatérve, látta, hogy Concha kijátszotta őt. A parancsnok házában a terem igen tágas volt, kihordták belőle az összes bútort, három falát spanyol lobogókkal, a föfalat pedig az orosz színekkel díszítették, miket Santiago kért kölcsön a hajóról. Concha jóízűen nevetett, a mint Luis dühösen csörtetett végig sarkantyús csizmájában a szoba csupasz padlóján.

— Talán fehérre meszelt falak közt fogadjuk az előkelő szentpétervári idegent, — jegyezte meg gúnyosan, midőn Luis elakarta távolítani a lobogódíszat. — Úgyis elég kevés az, a mivel megtisztelhetjük. Aztán meg: nem okos gondolat-e lobogóinkat az oroszok előtt fitogtatni? A saját zászlóikat természetesen csak merő udvariasságból tűztem ki. Két dolgra akarlak figyelmeztetni Luis mio: először, hogy már reggel meghívtam az oroszokat estére, azonkívül megkértem padre Abellót is, hívna meg valamennyi szomszédunkat a miszsióból; másodsor arra, hogy Raffaella Sal segített nekem a lobogódíszat felrakni, mikor megmondtam neki, hogy te majd leszeded, megfogadta, hogy ő akkor egész éjjel kizárólag az amerikaival fog táncolni.

Luis megvetése jelül vállat vont és bajuszát pödörgette, arca azonban elkomolyodott, pár perc múlva eltávozott és a piac téren keresztülvágyva, betért Raffaella Sal házába.

Concha jól tudta, hogy az amerikai őszinte szürke szemei rajta kívül senkit sem vesznek

észre. De az amerikai arca csontos és szeplős volt és termete nem ért fel a saját sugár alakjához. Igaz, hogy gazdag és jó családból való volt, de a mellett igen szerény és bátortalan. Concha Argüello, Kalifornia Favoritájához inkább illet egy oly büszke caballero, mint a minő Monterey-i Don Antonio Castro, vagy Don Ignacio Sal, északnak e legmerészebb lovasa volt. Megengedtetett Sturgisnek, hogy őt titokban imádhassa és bámúlhassa, ezalatt pedig a jóléti Donna Rafaela szíves volt vele foglalkozni. Viszont az amerikai meg sem álmotta, hogy ő csak eszközül szolgál Rafaelának arra, hogy feltékenységét felköltse és ében tartása szenvedélyét Luis Argüellónak, a legjobb partienak egész Kaliforniában, ki már 1800-ban folyamodott volt a vele való házassági engedélyért a mexikói alkirályhoz, — arra azonban már hat esztendeje hiába várta a választ Madridból. Igaz, hogy Luis hűsége kitartott, azonban minden férfi csak férfi marad, a leány pedig minden nappal öregszik. Így tehát a bős Rafaela hol kegyetlennek, hol bátorítónak mutatkozott, nem utasította el az amerikai udvarlását, szíve melegt azonban csak Luis számára tartogatta. Sturgisnek mindezekről fogalma sem volt, ő csupán türelemmel várakozott, a távolból bámulta Concha Argüellót.

Sturgis William hat évvel ezelőtt, apjának egyik hajóján érkezett oda Bosztonból, hogy gyenge egészségét helyreállítsa. Hajója a sűrű ködben zatonyra jutott a Farallones-szoros és Sanfranciskói öböl közt — és elpusztult. Ő egyedül menekült meg, hosszú órákon küzdve az ellenárammal, miközben azt sem tudta, hogy mely irányban vergődhetik partra. Végül a hullámok eszméletlen állapotban az erőd alatt a sziklapartra dobták. Egy hónapig feküdt beteg a commandante házában. Szerencsére okmányai és pénze vízhatlan övébe voltak bevarrva és atyja nevét jól ismerték egész Kaliforniában. Ő maga igen rokonszenves ifjú volt. Betegsége és szomorú sorsa meghatotta a Presidio valamennyi hölgyét és érdeklődéssel nézte őt fel szemekiben. Midőn fölépült, jó tánczos, ő fiú létére közölkélt lett köztük, másrészt pedig a szépség teljes hiánya és az, hogy ki-tüvő vivő volt, a férfiak előtt tették kedvelté.

Sorsának híre eljutott mihamarabb Bostonba, onnan rögtön útnak indítottak egy hajót, hogy hazaszállítsák a hajótöröttet. Ugyane hajó hozta meg azonban neki atyja halálának híré; anyját már rég elvesztette és miután voltak fiverei, a kik szívesen vezették tovább a virágzó üzletet, melyet ő gyűlölt, elhatározta, miszerint állandóan meglepetszik amaz országban, melyet megszeretett és a melynek éghajlata játékos hatással volt egészségére. Letelepedését egy ideig nem jó szemmel nézte az ottani kormány; Spanyolország nem fogadta szívesen az idegent a kolóniába. Sturgis minden szentekre meg esküdt, hogy sohasem küld haza levelet, a nélkül, hogy annak tartalmáról a commandantenak tudomása ne lenne, sohasem kémleli az ország belső viszonyait, sohasem avatkozik sem a politikába, sem az üzleti viszonyokba. És minthogy már ügyis megnyerte a kormányzó személyes barátságát, megengedték, hogy letelepedjék; a papoktól néhány hold földet béreljen és azon házat építsen. Ott gyümölcsöt és zöldséget termelt a saját vendégszerető háza szükségleteire, tenyésztette a baromfit, a viadalra szánt kakasokat. Könyvet és hasonló fényűzési cikket minden hajó hozott számára Bostonból, addig, míg a kormány meg nem tiltotta az amerikai hajóknak a kikötését Kalifornia partjain. Az volt a terve, hogy ha csökken a papi befolyás Kaliforniában, a mely arra törekedett, hogy kívülül senkise juthasson földbirtokhoz az országban, akkor majd ő is szerez egy nagy ranchót a délvídeken, hol télen-nyáron élvezheti a nap melegét és nyeregben töltheti a fél napot, és nagyban tenyészt a szarvasmarhát. Nőszüni nem fog soha, miután Concha Argüello nem hajlandó hozzámenni, de itt szüntelen gondolhat rá és olykor láthatja is. Egy oly éghajlat alatt, melyben télen nem fázott, nyáron nem sült meg az ember, melyben napjai javarészt a szabad levegőn tölthette, mely álmódosításra és téltelenségre csábított, nem vágyott a férfi saját tűzhelyére. Szíve ugyan feltékenységgel volt tele Concha kegyelt imádó iránt, de feltékenységébe nem vegyült gyűlölet és jó-

ságos, derült tekintetű szemeiből szíve hölgye mindenkor azt olvashatta ki, hogy lankadatlanul és önzetelenül kész őt szolgálai. Concha persze oly kevés kímélettel bánt vele, mint egy oly alázatos rabszolgát megilletett, de szíve mélyén azért többre becsülte akár Castrónál, akár Salmánál, mert másról is tudott vele beszélni, mint mulatságról és tánczról, futtatásról meg kakasviadalról, megtanult tőle angolul és sok jó könyvet kapott tőle kölcsön. Azonfelül az amerikai sohasem sóhajtozott és epekedett utána, még egyszer sem szerénázódott ablaka alatt. De mindent egybevéve, csakis jó pajtást látott benne, sohasem látta meg benne, hogy férfi és szeretői tud.

— Róza, — szólította a hűséges indián leányt, mialatt dús haját magas aranyfésűvel tűzte fel, melyet az őspanyol hazában már a Maraga-nemzetség nem egy szépséges hölgye viselt, aztán kontyát két hosszú, aranygombos tüvel tűzte keresztül; a leány ezalatt felhúzta a rózsaszín selyemharisnyát és cipőt picziny, formás lábaira. — Milyen lehet egy völgyény, mit gondolsz? Olyan az, mintha a mennybeli szentek egyikével találkoznánk?

— Nem, sennorita.
— Milyen hát?

— Nem hasonlítható az össze semmivel sem, sennorita.

— Oh, te ostoba te! Nincs benned képzelőtehetség? Hogyha pl. Don Antoniót tekintem, a ki oly szép és tüzesvérű, vagy Don Ignációt, ki úgy énekel, tánczol és lovagol, mint kivül senkisének Kaliforniában, vagy pedig Don William Sturgist, a ki oly okos és hű. Hogyha most ezeket mind összeházasítom, tudod, olyan formán, mint a borsos tamale tészta, talán kikerülne abból egy olyan férfi, a minőt meg tudnék szeretni. De nem vagyok benne egészen bizonyos. Egy férfi, — de micsoda ostobaságot is beszélek! Nagyon is ki vagyok ma pirulva, Róza.

— Nem, sennorita, még sohasem láttam önt szebbnek. Hogyha majd megjelenik az igazi, őt elébe fogja helyezni még a királynak is és a többi férfit mind csak annyiba veszi, mint bármelyik szegény indiánt.

— De miből tudom meg, hogy ő az igazi?

— Megmondja önnek a szíve, sennorita.
— A szívem? Majd atyám és anyám választ számomra ferjét, kit úgy fogok szeretni én is, mint a többi asszony szereti ferjét, — csak ép annyira. Vajon az lesz hát az igazi?

— Csak nem megy ön férjhez szülei parancsára, mint valami gyermek, sennorita. Ezt én alig hiszem.

Concha csodálkozva nézett a leányra, de még nagyobb csodálkozására hirtelen világossá lett előtte, hogy ezt csakugyan nem tudná megtenni. Heves ellentállás merevítette meg, egész kicsiny újjai hegyéig, szenvedélyes fellázadás fogta el a nő egyéniségét századok óta bilincsen tartó hagyományok ellen. Szemei mereven bámultak a tükörbe, nem a saját bájós hasonmását látta meg benne, hanem hirtelen, mintegy rémült világossággal, bepillantott a lelkét mozgató erők titkos rügöibe, majd lassan a padlón kuporgó leány felé fordult.

— Nem tudom, miben áll a te bűnöd, — szolt elgondolkodva, — de azt hallottam, hogy daczoltál a törvénynek és csak a saját és az ő akaratának engedelmeskedtél. Miért lakoltatok meg ezért oly borzasztóan? Hisz te meg esküdtél nekem, hogy nem segítettél azt az asszonyt meggyilkolni.

— Nem mondhatok el önnek mindent, sennorita. Az ön életére nem fog a bűn soha árnyékot vetni, de igenis a szerelem. És úgy vélem, hogy nemsokára.

— Nem sokára? — Concha ajkai szétváltak és a pir, melyet az előbb sokallott, hirtelen elhalt arcáról. — Mit akarsz ezzel mondani, Róza? — Hangja rekedt volt.

— És az indián leány, kit a saját tragikus sorsa élelétővé tett, így felelt:

— Az orosz sennor önért jött ide, sennorita. Ön követni fogja őt, messzire, az észak örökös havába, a többi caballero sohasem tudta lángra lobbantani az ön szívét, ez a férfi, a ki olyan, mint egy király és a kit bizonyosan sok asszony szeretett már, kiket ő észre sem vett. Oh, sennorita! az én Carlosom csak egy szegény indián volt, de az őly férfi, kiért a nő fel tudná áldozni életét, mind többé-kevésbé hasonló

egymáshoz; ez az előkelő orosz sennor és ama nyomorult, ki egy percnyi örületében megöl egy asszonyt, azért, hogy örökre egy másik asszonyé lehessen. Az orosz sennor előkelő, szabad, de azért ő is olyan, mint amaz, ő is gyilkolni tudna szerelemből, — és ilyen az a férfi, sennorita, a kiért a nő szívesen feláldozza életét!

A nagyraagyó és regényes Concha, ki epedve vágyott ama fényes életre, a melynek elérkezését az orosz nagyúr megjelenése látszott hirdetni, Santiago előtt azt bizonyította, hogy az már belésszeretett. De ez csupán az elkényeztetett Favorita állítása volt, a valódi szerelemlől és szenvedélyről neki még fogalma, sejtelve sem volt. Midőn így maga előtt a padlón zokogva heverni látta az indián leányt, lassan-lassan világosság gyúlt agyában. A régi spanyol idők leányai amaz ártatlan hitben léptek az oltár elé, hogy ott csoda történik velük és azok, kik barátóikat ebben megelőzték, becsületbeli dolognak tekintették, a szülőikkel egyet-értve, fel nem világosított őket és ezzel bizonyára nem vétettek az életfelfogás esztétikája ellen. Concha ugyan felvilágosultabb volt, mint többi barátója, mert sokat olvasott és ha nem is regényt, de sok költeményt. Sturgis gyakran felolvasást tartott a salában kedvenc költsi műveiből és Concha szívesen hallgatta; de a szenvedély szavai csak amolyan szép szóáradatként csengtek füleiben, nem remegtették meg szívét és hatásuk nem volt maradandó, most azonban, a lábai előtt heverő nyomorult teremts, kinek zokogása minden perccel féltelenebbé lett, leplezetlen nyilatkozásai lehetlenné tették, hogy ezentúl is oly ügygyű módon csacsogjon, mint ezt az elmúlt napokban Santiagóval és Rezanóval szemben tette, úgy érezte, hogy hasztalan mereszti szemeit a titkos homályba, arca lángra borult, nyugtalanul felkelt és az ablak felé lépett.

Egy pillanat múlva visszajött, megállt a leány előtt, de hangjából most már felháborodás csegett.

— Uralkodjál magadon, — szolt. — Menj és mosd meg szemeidet. Csak nem akarod ilyen kiveresedett szemekkel a dulce-t és a borokat felszolgálni? Aztán ne gondold többet a völgyényedre, a mig ki nem szabadul és feleségül nem vehet. — Visszahúzódt a leánytól, a mint az meg akarta csókolni ruhája szegélyét. — Menj, — szolt. — A zenészek már megjöttek.

(Folytatása következik.)

A HÉTRŐL.

A normális ember problémája.

Ha ma két tudós orvos kijelenti és írást ad róla, hogy teljesen normális és ép elméjű az ember, a kiről tegnap két, ugyancsak diplomás orvos kijelentette és írást adott róla, hogy beteg elméjű és gyámság alá való, ez bizonyára olyan dolog, a mely alkalmas rá, hogy ne csak a gondolkodásunkat, hanem a temperamentumunkat is megmozgassa. És az ilyen eset, tudjuk, nem is éppen ritkaság. A szanatórium, a melynek igazában az lenne a hivatása, hogy a gazdag emberek kórháza legyen, csendes és zavartalan hely, egy idő óta olyan szerephört kapott, a mely semmikeppen se harmónikus eredeti rendeltetése erkölcsével és természetével. Szomorú és sivár szenczcióknak lett átmeneti állomása, egy obligát és elmaradhatatlan fejezete azoknak a kriminális regényeknek, a melyekben az élet fantáziája főzi le a Connan Doyle és társai fantáziáját.

Nem akarunk az életnek erről az irodalmi munkásságáról kritikát elmélkedést írni. Az élet nem sokat törődik az ő kritikusaival és ezek bölcselkedésével. Megteremti és végigcsináltatja a konfliktusokat, beleszólni a maga dolgába nem enged, nekünk csak ahhoz van jogunk, hogy a tanulságait forgassuk és elragódjunk a problémán, a melyet elébünk hajít.

El kell ismerni, hogy — kemény falatokkal szolgál. Elgondolkodván a produkezióin, sokszor olyan mélységek szélén találjuk magunkat, a melyekbe csak belépillantani is szédület. Szívünkben fájdalommal és megrettenéssel kell ráeszmélnünk, hogy egy gomolygó felhőtömeg legzárta és leg-szilárdabb matematikai tétel ahhoz a millió rejte-

lemmel teljes és a maga alaktalanságában millió alakzatú tömeghez képest, a melyet az élet anyagának nevezünk.

A fölfedezések, az új megismerések kitaláló, kutató és bontó munkája egy perczre se szünetel és el lehet mondani, hogy nincs percz, a melynek munkája valóban eredményt is ne adna. Ez eredmények töltik meg a könyvtárakat, a műhelyeket, a laboratóriumokat, a haladott világ egész nagyszerű berendezését. Oly rettenetes sokat tudunk már, mintha mindent tudnánk és mégis oly borzalmasan könnyű lezuhanni az önértetnek ebből a büszke magasságából a desperáció beismeréséhez, hogy — semmit se tudunk, a napfényben is csak tapogatózunk.

Ime: egy titok, a melyet a mióta világ a világ, évezredek során át huzozol az emberiség, a mely mindig mindennél jobban érdekelte és izgatta a kíváncsiságát, egy olyan titok, a melynek teljes anyagát mindenki magával hordozza és rejtelmekkel, meglepetésekkel teljes ma is. Ez a titok: az ember maga.

Hogy ez az állítás nem túlzás, hogy ez a titok valóban titok, annak elemi bizonyítéka, hogy kifogyhatatlan a problémák termelésében és fölvetésében. És pedig nem is az ember különösségei azok, a melyek a megoldandó és megmagyarázandó kérdéseket termelik: a problémák problémája az, hogy még az abszolút rendesnek, a teljesen törvényszerűnek, a közönsségességben tökéletesnek autentikus formáját se tudtuk meghatározni. Azt a típust, a melyhez minden más megjelenés mérhető és az összehasonlításban minden eltérés, túlfeljettség vagy hiányosság megállapítható lenne. Ez a probléma: a normális ember problémája mind a mai napig megfejtetlen és minden haladás — egyet jelentvén az egyéniség fejlődésével — csak távolabb tolja a lehetőséget, hogy bármikor és egyáltalában valaha megoldassék.

Örökösen ajkunkon forog ez a szólam: *normális ember*, ez is: hogy: *abnormális ember*, de ki az, a ki csak egy pontos, szabatos és hiteles definícióját is tudja adni: milyennek kell lennie az úgynevezett normális embernek? Az eltérés természetesen lehet ezerféle. Ennek egységes meghatározását tehát nem kívánhatjuk. De ki adja meg legalább a normálisít, a melynek ismerete alapján az abnormitást megállapíthatjuk. Az emberi fizikum normájának atlaszát már megrajzolta a tudomány, Ehhez is rengeteg idő kellett és tudjuk, hogy ennek a földadatnak a megoldása se teljesen tökéletes. Az anatómiának is vannak még megfejtendő kérdései. De elmondhatjuk, hogy az emberi fizikum rendességének törvényeit, tehát azt a formát, a mely hiteles mértékül szolgálhat, nagyjában már ismerjük.

De hol a tudós, a ki az emberi psiche normális természetét definiálni, ennek az atlaszát megrajzolni tudná? Ez a kérdés sokkal fölkinálkozóbb és sokkal kerülhetetlenebb, somhogy már igen

HÚSOLÁS A DUNÁBAN.

sokan ne foglalkoztak volna vele. A sok definíció között, a mely a szellemi és lelki életében normális ember típusát meghatározni próbálta, talán a legtestetesebb egy minden tekintetben nagyon kiváló emberé, a néhány esztendő előtt elhunyt Nothnagel professzoré, a ki egy előadásában a következőt mondotta:

— Normális ember az, a kinek gondolkodásában és cselekvésében azt találjuk, a mit élete körülményeinek alapos megismerése után benne keres-tünk, a ki tehát bennünk a *harmónia*, a külső hatásokra való logikus reflektálás képzetét kelti.

Ez a meghatározás kétségtelenül nagyon tartalmas, de maga a megalkotója volt az első, a ki mindjárt hozzáfűzte, hogy a maga földadata teljes és abszolút érvényű megoldásának érdemére és dicsőségére nem tarthat és nem is tart számot.

A millió-teóriában vagyis a viszonyoknak és körülményeknek az emberre gyakorolt óriási hatását hirdető tételben kétségtelenül nagyon sok az igazság, de — pláne oly roppant széles kiterjesztésében, a melyet a Nothnagel definíciója a maga következtetése alapján tesz — egyáltalában nem szentírás. Nem is ezer, hanem millió számra produkálja az élet ama bizonyos harmónia hiányának példáit, a nélkül azonban, hogy minden ilyen példa egy-egy abnormális gondolkodást is revelálna. E meghatározás szerint például minden gazdag embernek nagyigényűnek és bőkezűnek, minden szegény embernek igénytelennek és ta-

karósnak kellene lennie, hogy a konklúzió érvényes legyen. De nem tele van-e az élet az ember és körülményei közötti konfliktusokkal és ellentmondásokkal? Hány a fősvény gazdag ember és a bőkezű hajlandóság szegény? És lehet-e azért azt mondani, hogy ezek mind abnormis emberek? ... Hány olyan iskola és hány olyan, nagy és erős filozófia rendszeren épült tanítás van, a mely a helyes és okos élet törvényeit éppen a körülményektől való függetlenítés alapján igyekezett megfogalmazni, abból az alapelvből indulva ki, hogy minden körülmény csak véletlenség, a minek nincs joga az embernek a maga természete szerint való életét megakadályozni vagy csak meg is zavarni.

Ismerjük a szatirikus, bölcselő Bernard Shaw meglehetősen brutálisan hangzó tételét, a mely azt mondja: Az ember ott lesz emberré, a mint valamely filozófiát konstruált meg magának és mert minden filozófia egy mánia, az igazi ember — a mániánál kezdődik. A kinek nincsen mániája, az csak filiszter.

Úgy-e furesdán, vakmerően, sőt — ostobán hangzik. De ha jól szétnézzünk az emberek között, hamarosan rá kell eszmélnünk, hogy ennek a teóriának sokkal több híve és követője van, mint a mennyi hirdeti, elismeri vagy egyáltalában ismeri. Az egyéniség roppant kultuszának e most viruló korában megszámlálhatatlan a tömege azoknak, a kik mindenáron egyéniséget akarnak dokumentálni, hogy — nekik is jusson ebből a kul-

NAFFÜRDŐ.

VACSORAKÉSZÍTÉS.

NYÁRI ÉLET A DUNA MELLETT A FÓVÁROS KÖRNYÉKÉN.

tuszból. És ha egyéb nincs, a miből a maguk különvalóságát megkomponálhatják — a mánia is jó. Mindent lehet hamisítani. A rendkívüliséget is. Sőt a mániát is.

De nemcsak szimulánok vannak, hanem hi-pochondriák is. És itt jutunk el az emberi normalitás megállapítása körül a másik iszonyatos nehézség veszedelméhez. Tudvalevő dolog, hogy a hi-pochondria nem tisztán bontható természetű. Hiszen, ha van szuggesztio, a mely saját maga felől megteveszti az embert, mennyivel érthetőbb annak a szuggesztiónak a munkája, a mely a más állapota felől támaszt téves képzetet a figyelőben, mikor jelenség és tünet oly végtelenül közel állanak egymáshoz? És az orvos is csak ember, a ki annál inkább tévedhet, mert rengeteg alkalmat van a tévedésre.

Minden esetre kíváncsi, hogy — ne éljen az alkalommal, ha még oly sürűn és könnyen kínálkozik is számára. De bizonyos, hogy a munkája rettenetesen nehéz és éppen azért nem igazságos dolog mindjárt főláborodni, ha kiderült esetleg, hogy az orvosnak nem volt igazsága. Még jobb, ha a betegről azt jelentik, hogy semmi baja nincs, mint ha a szimulánról azt jelentik, hogy meghalt.

Sigma.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Balaton levegőben. Irta Váth. Az európai kultúrát töltött sájtótermékek élvezete után jól esik az efféle, a magyarság őseréjétől duzzadó s nyelvben is teljesen népies munka, különösen akkor, ha — mint különben jelen esetben is, — az egyszerű, rövid és mesterkéletlen mondatok alatt egy stílművész rejteződik. Igaz, hogy ez a művész rendszerint maga a nép, melynek színes, fordulatos, metaforáktól és tropusoktól hemzsező nyelvét kitűnően ismeri és alkalmazza a szerző. Témáit kivétel nélkül a balatonmelléki nép életéből meríti s még ezt az oly kevés vonatkozással bíró parasztoleletet is szűkebb körre szorítja s a Balatonvidéket tisztán az annyi kiaknázatlan értékét magában rejtő ősfoglalkozásait: a halászatot tárja eléünk, talán nem nagy változatosságot mutató, de mindig gondosan megrajzolt, hű képekben. Ősfog-

lalkozásról lévén szó, nyelvében is keresztül tudja vinni, hogy mindazal a bőséggel, melylyel nyelvünk az utolsó száz évben gazdagodott, nem él. Nincs is szüksege rá. Tévedés volna azt hinni, hogy irodalmunknak az a kora, mely népies iránynak nevezetű, lejárt. Megújodhat ma is csak innen várhatunk, ha a nyugati irányzatokkal egyesülve, nemzeti irodalmat akarunk produkálni. Természetes, hogy a népies elbeszélés ma más ideált alkotunk magunknak, mint ötven évvel ezelőtt. Újabb népies íróink, Móricz Zsigmonddal az élükön, számot vetnek a kor realista szellemével s másképp mutatják be a magyar parasztot, mint az előző generáció. E szellem Váthhoz is elhatott, de inkább csak gyenge fuvallom alakjában. Ő is gyakran azt a pillanatot látja és rögzíti le a balaton halász életéből, mikor az a közigazgatással, vagy az erkölcsökkel ellentétbe kerül, de nem is állíthatja ma már senki, hogy az az író, ki ezt cselekszi, hazafiatalul jár el vagy nem szereti a parasztot. Példa erre maga Váth, kinek könyve csordultig tele van a balaton népi szeretetével. Egyet azonban meg kell még jegyeznünk. Váth nem vet számot azokkal az olvasókkal, kik a halászeletben mála kevésbé járatosak. Ha a jövőben azt akarja, hogy szélesebb olvasókörzést vegye magára egy ismeretlen fogalomkör és egy tájnyelv nehézségein való keresztülgázolás nem éppen könnyű feladatot, témái kiválasztásánál kell ezt keresztül vinnie. Ha általános érdeklődést tud majd elrejtetni balaton népeiben, szívesebben fogjuk kezünkbe venni ezúttal írandó könyveit, mint azt, mely azt a benyomást kelti, mintha másnak, mint balatonvidékiek érdeklődésére nem is számítana.

A „Jó Pajtás”, Sebők Zsigmond és Benedek Elek képes gyermeklapja legújabb, július 30-iki száma, igen érdekes tartalommal jelent meg. Hamburgban az idén júniusban a magyar újságok megnyerték Hamburg városának díját, a nagy ezüst-serleget. Erről az újsáversenyéről mond el érdekes mezoanokat Rimanóczy Jenő újságíró. Egyéb érdekessége a számnak Lampérth Géza és Veres Ferenc verse, Szivós Béla, Nászai Elza és Fejéregyházy Lehel elbeszélése, Faragó Géza kedves rajza Benedek bácsi versével, Zsiga bácsi tréfás története, Sebők Zsigmonddal Dörmögő Dömötör a Tátrában, Zsoldos László regényének folytatása, a Kis krónika, míg a szám változatos és gazdag tartalmát a rejtvenyek és szerkesztői izenetek egészítik ki. A Jó Pajtás-t a Franklin-Társulat adja ki, előfizetési ára negyed évre 2.50 fillér, félévre öt korona, egész évre 10 korona, egyes szám ára

20 fill. Mutatvány-számot kívánatra ingyen küld a kiadóhivatal. (IV. ker., Egyetem-utca 4.)

Új könyvek:
Balaton levegőben. Irta Váth. Kapható a szerzőnél, Zalazántón; ára 1 korona 60 fillér.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közlebbi napokban: **MALÉTER ÁRPÁD** eperjesi ügyvéd, az eperjesi evang. egyháztanács tagja, 62 éves korában Eperjesen. — **CSEBI POGÁNY JÁNOS** földbírtokos, megyebizottsági tag és nyug. vármegyei főszámvérvő, 55 éves korában Bergrészén. — **HORVÁTH MIHÁLY** m. kir. posta- és távirófelügyelő, 65 éves korában Újvidéken. — **SCHÉDEL JÁNOS** volt kereskedő, 65 éves korában Budapestén. — **ROSS MÓR GYULA** szentenedekrendi áldozópap és zalavári plébános, 65 éves korában Zalaapátiban. — **FENYVES FÜLÖP**, a m. kir. kereskedelmi múzeum szaloniki levelezője, budapesti szanatóriumában, harminczöt éves korában. — **LUBELLAI** és **KISFALUDY LÉNYÁRTH** földbírtokos, volt cs. és kir. tartalékos huszárhadnagy, 35 éves korában Abonyban. — **LÖRINCZBÁNYAI LITKE** ÁGOST belső titkos tanácsos, a magyar királyi darabontestőrőrség volt háziparancsnoka, nyug. testőrkapitány és altábornagy, Abbáziában. — **DUSINSZKY LIPÓT** székesegyházi karnagy, egyházi zeneköltő, 79 éves korában Nyitrán. — **GÁBORJÁNI SZENTMIKLÓS** Béla posta- és távirófelügyelő, 60 éves korában Budapestén. — **SÖTÉTKUTI** és **NAGYILÉLI LÉNY LÉNY** István, 55 éves korában Nagy-Lélén. — **NÉMETH BÉLA** budapesti rendőrfogalmazó, a ki a bűnügyi osztályban teljesített szolgálatot, 35 éves korában Kispesztén.

ÖZV. KOZÁNYI PÁL né, szalai Sztójka Mária, báróné, 82 éves korában Tisza-Békényben. — **ÖZV. LÖVY MÓRNÉ**, 87 éves korában Simon-tornán. — **SIKOR JÓSEF** dr-né, szül. Toldy Irma, 75 éves korában Győrött. — **GALLUCH LAJOS** né, szül. Prohászka Karolin, Galluch Lajos nyug. uradalmi számtartó neje, 71 éves korában Nagyenyeden. — **ÖZV. ROTHSCHNEK EMIL** dr-né, szül. fűrédi Somogyi Róza, 59 éves korában Debreczenben. — **ÖZV. SZENT-IVÁNYI JÓSEF** né, szül. Klimó Anna, 56 éves korában Bején. — **ÖZV. HURDSEK FERENCZ** né, szül. Kimmach Terézia, cs. és kir. alezredes özvegye, székesvárosi tanítónő, 49 éves korában Budapestén. — **ÖZV. KOVENDI CSIRKES ALBERT** né, szül. Szántner Vilma, 52 éves korában Marosvásárhelyen.

EGYVELEG.

* A különböző népek kenyérfogyasztása. *In-berg* statisztikus adatai szerint 1890-ig a francziák fogyasztottak legtöbb kenyert. Egy évre fejénként körülbelül 258 kg. kenyér esett. A második helyet Dánia, a harmadikat Belgium, a negyediket pedig Németország foglalta el. Kenyér-fogyasztásuk sorra: 256, 240, illetőleg 211 kg. volt személyenként évente. Ugyanazon évben Svájcban 205, Hollandiában 201, Oroszországban 173, Ausztria-Magyarországban 155, Portugáliában meg 107 kg. kenyér jutott egy személyre. Jelenleg Dánia fogyaszt leg többet, egy egy személy évenként 287 kg.-ot. Utána Belgium, Franciaország, Németország, majd Svájc következik 274, 254, 230 és 212 kg. személyes évi fogyasztással. G. L.

* A röplőgép és a dróttalan táviró. *Mac Curdy*, amerikai aviatikus először végzett kísérletet aeroplánjáról dróttalan táviróval. New-Yorkban szállt fel a tenger felé röplött. Egy óra múlva már a főrepülés helyén felállított felfogókészülék működni kezdtek. A távirat csak egy-két helyen volt megszakítva. A távolság körülbelül 75 kilométer lehetett. G. L.

A **Gerő-Ferencz-féle** középiskolai internátus (VII. Rózsza-utca 33., telefon 79-34.) mint az előző években, az idei vakáció alatt is előkészítő közép- és kereskedelmi iskolai javító, hadapródiskolába való felvételi és önkéntességi vizsgára. Jelentkezés délután 4-7-ig, vasárnap délelőtt 10-1-ig.

Szeplős és pattanásos hölgyek és urak részére kizárólag a **Diana-arckrém** és **Diana-szappan** bőrápoló- és szépség-szer ajánlható. Ára 75-75 krajczár. Egyedül készíti **Erényi Béla** Diana-gyógyszertára, Budapest, Károly körút 5. sz.

A **szabadkai Széchenyi** fiú nevelő intézetbe felvételnek középiskolai tanulók. Állandó felügyelet, házioktatás, jó ellátás. Havi díj 70 korona. Prospektust küld **Konsek Kálmán** felügyelő, gimn. tanár. Szabadka, VI., István-utca 79.

Rádium gyógykezelés. Kapcsolatosan azzal az általános érdeklődéssel, melyet a Szt.-Lukácsfürdőben berendezett Rádium-Emanatorium orvosi szakkörökben keltett, a közönség részéről is tekintélyes számban érkeztek be hozzászólások a felvilágosítást kérő levelek, úgy hogy az elszerűen tartjuk, hogy a legújabb terápiás vívmányról egyet-mást elmondjunk. Az eddigi kísérletek és vizsgálatok bebizonyították, hogy a rádium akkor fejt ki legnagyobb gyógyhatását, ha a tüdő útján, tehát belélegzés útján, a vérkeringésbe és így a szervezet szöveteinek összes sejtjeibe kerül. A Szt.-Lukácsfürdőben alkalmazott gyógyeljárás szerint a beteg 2 órán át a Rádium-Emanatorium-ban

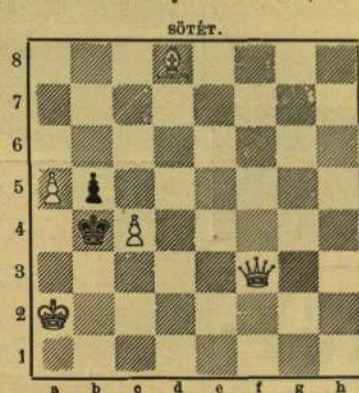
egy 12 millió Volt-egység rádiumot tartalmazó helyiségben a rádiummal telített levegőt lélegzi be, ilyenkor rádium-emánációval telítve egész szervezetét. A Rádium-Emanatoriumban való tartózkodása alatt a beteg vagy fekszik, vagy ül és tetszése szerint irással, olvasással vagy egyéb szórakozással tölti el az idejét.

Rohtsch-Sauerbrunn. A fürdőélet eddig még sohasem tapasztalt élénkséget mutat, a július közepén kiadott kurlista szerint a fürdővendégek száma a 2000-ot meghaladja.

Kitüntetés. Az egyesült rugyantaárugyarak Harburg Wien előtt Menier J. V. Reishoffer, melynek lerakata VI., Andrássy-út 6. szám alatt van, az 1911. évi londoni nemzetközi kaucuk kiállításán a legnagyobb kitüntetés, „the President's Trophy”-t kapta. A gyár versenyképességét ez eléggé bizonyítja, mert ez volt az egyedüli gyár, melyért a világ összes gumigyárai versenyeztek.

SAKKJÁTÉK.

2755. számú földvány Ursio A.-tól, St. Lorenz.

Világos indul és a harmadik lépésre mattot ad.

A 2750. számú feladvány megfejtése Ferber E.-től.

Világos. Sötét. Világos. a. Sötét.
1. Fe5-a3. 2. Fb2-a3 (a). 1. ... Ha8-c7.
2. Hd5-b4 f. matt. 2. Hd5-c7 f. matt.

2751. számú feladvány megfejtése Bobson P.-től.

Világos. Sötét. Világos. a. Sötét.
1. Be3-c5. 2. Kd4-d3 (a,b,c). 1. ... Kd4-e5.
2. Be2-e4 stb. 2. Hd2-f3 f. stb.
1. ... Kd4-d5. 1. ... c4-e3.
2. Fd3-e4 f. stb. 2. Be6-d6 f. stb.

Helyesen fejtették meg: **Merényi Lajos**. — **Geist József és Sarki Vilmos**. — **A Budapesti Sakk-kör**. — **A Budapesti III. ker. Sakk-kör**. — **Ludány Antal**. — **Wyehogrod Pál**. — **Beer Már.** — **Gottlieb István (Budapest)**. — **Németh Péter (Csenger)**. — **Kintig Róbert (Fakert)**. — **Müller Nándor (Szombathely)**. — **Hoffbauer Antal (Léptvár)**. — **Szabó János (Bakony-Szentlászló)**. — **A Győri Sakk-kör**. — **Szekely Jenő**. — **Mészay József (Győr)**. — **A Zirci Sakk-kör**. — **A Kápolnai Sakk-kör**. — **Vasvári Miklós (Zirc)**. — **Itj. Hubay Bertalan (Buda-ujlak)**. — **A Dunaföldvári Egyenlőségi kör** (Dunaföldvár). — **Borosa Mihály (Biharudvari)**. — **Osolnoki István (Hajdúhadháza)**. — **A Leleci Gazdasági Kaszinó (Lelecs)**. — **Lasztyk János és Szivák János (Alberti-Isra)**. — **Csengeri Kaszinó (Csenger)**. **Király Mihály (Zenta)**. — **Kunz Rész (Temesváros)**. — **Budai Sakkos Társaság (Budapest)**. — **Palkó Imre (Tálpas)**.

Szerkesztői üzenetek.

Az ég szerelme. Igaz is, nem is. Az élet vonatja. Egy-két jól eltalált szó, egy-két jól hangzó sor van mindegyikben, de az alakító erő még fogyatkozik s még nem tudja biztosan eltalálni a mondandóvalához leginkább találó formát.

A szívem belseje. Üres napokon. Életben csöndben egyedül. Még mindig az a fáradt, erőltetett nyelv, a melynek nincs elég lendülete, hogy gondolatokat tudjon vinni. Ugyáltszik, az szervi hiba, a melytől nem bír segíteni.

Dráma. Ebben a „drámában” ugyan nincs semmi drámai, — inkább komikus hatást tesz dagályos erőlködése.

Hol a szív... Ha ezt a verset 1846-ban tetszett volna írni és be tetszett volna küldeni a „Hondernek”, akkor ott talán közölték volna. Ma azonban ez a hang és ez a kezdetleges forma tiszta anachronizmus.

KÉPTALÁNY.

A 27-ik számban megjelent képtalány megfejtése: A tőrök és szenvedők a mennyország.

Felolós szerkesztő: **Hoitsy Pál**.

Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Reáltanoda-u. 5. Kiadóhivatal: Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Svájci selyem a legjobb!

Kérjen fekete, fehér vagy színes újdonságainkból mintákat: duchesse, voile, satin souple, taffetas, crêpe de chine, colonne, coté, mousseline 120 cm. széles, méterenként 120 K-tól kezdve. Bábuknak, bábuknak stb.-nek való bárony és peluche, ugyancsak hímzett blúzok, valamint ballant-pamut-vászon- és selymruhákat. Mi enakis garantáltan erős selymgyártású szövetek elvételére és portómentesen közvetlen magánvevőknek.

SCHWEIZER & Co., LUZERN U 23 (Svájc).
Selyemkivitel. Királyi udvari szállító.

Kéz-, láb- és hónaljizzadás ellen csak a valódi folyékony

„ANTISUDOR”

hármal és teljesen elmulasztja az ezzel járó kellemetlen szagot is. Kapható egyedül csak **Balla Sándor „Enania”** gyógyszerüzében, Budapest, VII., Erzsébet-körút 56. sz. Egy üveg ára 1 K 20 fill. és 2 K. 5 kis üveg, vagy 3 nagy üveg utólagos mellett bérmenten küldetik, kevesebb számban a postadíj a rendelés tételét.

Oly hölgy

a ki az egészséges bőrápolásra olyt fektet, szívesen elüldeti, gyöngyöket pihá bört, valamint fehér szedőrt elérni óhajt, kizárólag a

vezzőparipa-liliomtejszappant használja. — Egyedüli gyártó: **Bergmann & Co. Tetschen a. E.** Darabja 80 fillért minden gyógyszerüzében, drogeriában és illatszerekkereskedésben stb. kapható.

Serravallo

kina bora vassal

Hygienikus kiállítás 1906. Legmagasabban kitüntet Erőstőszert gyengédek, vérszegények és labadozók számára. Kiválógyógyász, ideg-erősítő és vérjavító szer.

Kitűnő íz. 7000-nél több orvosi vélemény. cs. és kir. **Trieste-Barcola.** Vásoorolható a gyógyszerüzekben feltűnő üvegekben. K 2.60, literes üvegekben K 4.80.

Urak, hölgyek és gyermekek

érdeke, hogy cipőszükségletüket **Szekely és Tsa** cipőraktárban Múzeum-körút 9. szereznek be. Kérjen drágaságokat.

A szabadkai Széchenyi fiú nevelő-intézet-be

felvételnek középiskolai tanulók.

Állandó felügyelet, házi oktatás, jó ellátás. Havi díj 70 korona. — Prospektust küld **KONSEK KÁLMÁN** felügyelő, gimnáziumi tanár, Szabadka, VI., István-utca 79. sz.

Természetes szénsavdús savanyúvíz a mohai

ÁGNES

forrás. Legjobb asztali és fürdőital. Kitűnő szolgálatot tesz az emésztési zavarnak.

Járvány idején präservatív gyógyszernek bizonyult.

Szék- és kád-Édeskuty L. udvari asztali és fürdőital Budapest. — Kapható mindenütt.

A modern Hölgy

Nem kellene elmulasztania a legmagasabb körökben bevezetett, ártalmatlan szépségi szereinket állandóan használni, mert hatásuk bámulatos:

Paradis az előkelő hölgyvilág arckréme 4 K.

Marmora mandulaliszt, kedvelt mosdópórszappan helyett. — 3.50 K.

Anonyme rizsvirág-póder, válogatott finomság, kellemes, föllettlenül üdiz, fehér vagy testszínen — 6 K.

Kapható: Cs. és kir. főhercegi udvarok szállítóit.

M. & Mme CZARTORYSKI kosmetikai intézet, Bpest, Szervita-lér 4.

MATTONI FÉLE GIESSHÜBLER

természetes érvényes

VALÓDI ÉKSZEREK

ÉZŐTNEK, ÓRÁK, DISZTÁRIKÁK STB. GYÁRI ÁRON BESZERESZTHETŐ ÁRMOZ. RENDEZŐ FIZETÉSI MÓDOZATOK MELLETT

SÁRGÁ JÁNOS ékszerész és műtővezető BUDAPEST, KOLOZSVÁR, Nagy-ér 6. sz. Fiók: Mátyás körút 13. Képes drágaság ingyen.

SALVATOR

kiváló bőr- és lithomos gyógyforrás

vese- és hólyagbajoknál, köszvénynél, cukorbetegségnél, vörhenynél, emésztési és légzési szervek hurutjainál kitűnő hatású. — Természetes vasmentes savanyúvíz.

Kapható ásványvízkereskedésekben és gyógyszerüzekben.

SCHULTES ÁGOST Szinye-Lipóci Salvatorforrás-vállalat, Budapest, V., Rudolf-rakpart 8.

Zongorakisérthez

fűri házba budapesti vonós-négyes ajánlkozik jó levegő és ellátásért

I. kerület, Hadnagy-utca 13.

Lohr Mária (Kronfus)

csipke-, vegyítüstő-, kolmofestő-, szőnyegporoló- és szőrmegővő gyári-intézet. * * * Telefon 57-08. Budapest VIII. kerület, Baross-utca 85. szám.

A legjobb és legrészebb gummi eső kápenyegek

kaphatók az Egyesült Rugyanta-árú Gyárak Harburg-Wien előtt Menier

J.N. Reithoffer lerakalában BUDAPEST

Telefon 68-54. VI. Andrássy-út 6.

UTI BÖRÖNDÖT

és egyéb finom bőrúrt legelőnyösebben vásárolhat a készítőnél

CSÁNGONAL Bpest, IV., Múzeum-körút 5. Telefon: 67-00. Olcsó szabott árak. — Grand Prix aranyérem Páris. — A CZIM FONTOS.

Fontos hölgyeknek!!

Kétféle legújabb szerkesztő háskötő vizsgálat és komolyabb életrajzi felmunkák. János! Támaszt nyújt és egyszerűen kellemes nyomással összehozza a huszadik. Kétféle színel a testhez, nem alkalmatlan, nem csúszk, jókoraon hat az egész szervezetet: áldásos a viselés gyorsor- és bőrápolási, használatát után, viselés állapotban és szülés után, lógó-hasúknak csinos karcsú alakot formál. Utódon-egyi! Gummiláncok, vassal és nélkül, egyenletes, kellemes nyomást gyakorol, dagadt láb, lártól csúsz és egyéb lábbajok ellen. Képesárjegyzéket ingyen és bérmenten küld. **KELETI J.** Bpest, IV., Kórház-utca 17. Alapítástól 1878. Telefon 13-76.

Van kis béréje?

Akkor válassza annak gyengéd és érzékeny bőre ápolásához a legjobbat. **Babymira-krém**-nek nevezik ezen az orvosok és szülészorok által igen gyakran ajánlott gyermekkenőcsöt, mely vörös és nedvesség által felrepedt bőr, bőrkütyűsek, valamint sümörnél, azonnal fájdalom, csillapító és gyógyító hatást idéző elő. — Ezen Babymira krém annál is inkább jobban ajánlható, mint a szőrópor, mivel utóbbi használata által a légzési szervek szenvednek. — Egy doboz ára 60 fillér.

Kapható minden gyógyszerüzben vagy az egyedüli készítőnél: **Brodjovin H.** Zrínyi gyógytár **Zágráb (Zagreb).**

Ez az, a mil'én akarok:

„Palmolive Kaucsuk Cipőcsanak”

Rozsnyay

SERAIL

pipere-
különle-
gességei

Kipróbált, közkedvelt és igen elterjedt szerek: — Serail-arczenőcs kiváló hatású szepítő ellen, az arcot fehé-
ríti és bárszopnyaként teszi. Kis téglát 70 fillér, nagy
tégely 1 korona 40 fillér. — Serail-crème nappali
használatra 1 korona. Serail-hajszesz hajhullás és
kopaképződés ellen. Kiváló hatású. Hajnövezt elősegíti.
1 üveg 1 korona 50 fillér. — Serail-puder. Kitűnő
pipere-por fehér, rózsaszín és krém színben. 1 doboz 1 K.
Serail-szappan 1 db 60 fillér. — Valódi eszappan
1 db 80 fillér. — Serail-szappan 1 üveg K 1.50.

Kapható Török József gyógyszerárban Budapesten és
Rozsnyay Mátyas gyógyszerárban, Arad Szabadság-tér.

KOCSIÁRUCSARNOK
BUDAPEST, VII., RÁKOCZI-ÚT 72.

A monarchia legnagyobb kocsiárát. * Árjegyzék ingyen.

WAGNER
MANÓ
tan- és nevelőintézete
Rákospalotán, Budapest mellett.

Nyolcz osztályú
főgimnázium nyilván-
ossági és érettségi vizsgák
tartási joggal. — Nyilvános
polgári fiúiskola.
:: Lelkiismeretes felügyelet.
Alapok oktatás. Jó ellátás.
Kitűnő tanterv. Alapvető is-
mételtetés. Nagy arányos
kert és játszótér. A tanulók
lehetnek bennlakók és fel-
köszöntök.

Kivánságra Ismer-
tető küld az igaz-
gatóság, Rákos-
palota.
(Vasúti Állomás. —
Posta. — Távirat.
Telefon.)

YVONNE de TREVILLE
világhírű operatőresznő
nyilatkozata
a Dr. Biro-féle
Havasi
GYOPÁR-KRÉMRŐL.

*monseigneur le Duc
de la Roche-Beaucourt
Comte de la Roche-Beaucourt
Comte de la Roche-Beaucourt
Comte de la Roche-Beaucourt*

Yvonne de Treville
Helyes

(Fenti francia levél magyar
fordítása.)
Köszönöm a küldött
Havasi GYOPÁR-KRÉMET,
amelyt használatban főnő-
semezt találom. Kitűnő
minősége nem mindennapi.
Yvonne de Treville.
Dr. Biro-féle törv. védett

Havasi
GYOPÁR-KRÉM
a legkitűnőbb
arczépfőzőszer, szepítő és
májfoltot bámulatosan el-
távolít. Teljesen ártalmat-
lan. Nagy téglát 1 korona,
mosdóvíz 1 kor., szappan
70 fillér, puder 1 korona.

Fő. aktár:
WOLF GYÓGYTÁR
Köszvényár.

Budapestben kapható:
Török gyógytár király-utca
Opera — Andrássy-ut
Hunnia — Erzsébet-körút 56
valamint minden nagyobb
vidéki gyógyszerárban és
drogériában.

Wien, I. Kohlmarkt
és minden gyógyszerárban.

**ÁGY-
TOLLAK**

Legelőnyösebb be-
vásárlási forrása:

Magyar Kereskedelmi
Vállalat, Miskolc 4.

Tessék árjelölést kérni!!!

Neurasihol
törv. védve.

Leghatásosabb erőltető
nemi neurasthenia
eseteiben.
Külső használatra.
Biztos siker!
Ar. üvegenként 12 korona,
orvosi használati utasítással.
Kapható a főelárúsnál:
Apoth. zum goldenen Hirschen
Wien, I. Kohlmarkt
és minden gyógyszerárban.

JORGÓ JÁNOS
órás és kir. törvényszéki hites becsű. Óra, ék-
szer-, arany- és ezüsttáru-kivitel minden országba,
BÉCS, III., Rennweg Nr. 75.

Kérje ingyen és bérmentve nagy árjegyzékem pon-
tosági órákról gyári árakon. Schallhausen, Intakt,
Zenith, Billodes, Audemars, Omega, Longines, Grazi-
osa, valódi Hahn-órák 15 koronától feljebb. Új órák
és javítások részére műhelyek. Earmény kivitelű zseb-
órák 80 fillértől új rugós tesztek. Nikkel-horgony-
remontőr, színes lapok K 3-25. Valódi svájci nikkel-
cylinder-remontőr K 4—. Különleges lapos gavalé-
remontőr acélvagy nikkel-tokban finom fémleppel K 4-80. Valódi
Roskopf-patent-nikkel-remontőr K 5—. (Népesen Glória-üzletnek
nevezett), fém-horgony-remontőr, ezüsttöltött tokban, 3 fedéllel K 4-70.
Valódi ezüsttöltött cs. és kir. fémjelzővel. Bélyegzőjével, 3 fedéllel,
horgonyművel, körben K 8—. Valódi ezüst-cylind.-rem. K 6-50.
Vasúti precíziós óra nikkel tokban „Doxa” K 11-30. „Jorgó” precíziós
óra legjobb és legszolidabb kivitelben 15 valódi rubintól valódi ezüst-
tokban K 27—. „Jorgó” pontosságú óra nikkel tokban K 19—. Valódi
14 kar. arany női remontőr óra 18—. Valódi ezüst úri lánc K 2—.
Jó ebresztő óra nikkel tokban K 3-20. Új ingóra 95 cm. h. K 12—.
Minden megvásárolt és javított órát készséggel vállalkozok.
Tűlkövetés teljesen kizárva.

Diana

fogkrém

szaktekintélyek véleménye szerint
a legalkalmasabb fogtisztítószer,
mely a lerakódott fogkövet (fogpe-
nész) legrövidebb időn belül eltűn-
tetí és a fogakat káto fehérré teszi.

A DIANA-FOGKRÉM ára 50 fillér.

Diana - krém
és
Diana-szappan

használat teljesen elegendő, hogy
vörös arca, vörös orra, vörös keze
bőhé, tiszta és finom legyen és
a csunya bőrbántalmaktól, valamint
szepítő és pattanástól a legrovi-
debb idő alatt megszabaduljon ::

Diana-puder

teljesen ártalmatlan szerekből van
összeállítva, az arcon egyenle-
sen tapad és szabad szemmel
teljesen láthatatlan.

Egy üvegtégely DIANA-crém (nappali
és éjjeli, vagy csak éjjeli haszná-
latra) 1 korona 50 fillér.

Egy nagy drb DIANA-szappan K 1.50.

Egy nagy doboz DIANA-puder szarvas-
bőrrel együtt (fehér, rózsaszín vagy
sárga színben) 1 korona 50 fillér.

Diana - sósborszesz
nélkülözhetetlen házszer.

Az itt felsorolt készítmények eredeti áron
mindenütt kaphatók!

Eladási központ: DIANA-árnosztály, Budapest,
VI., Teréz-körút, 22. szám. Telefon 117-06.

Csak egy jó
gummisarok léteznek:
O'Sullivan!

Gerő Ferencz-féle Alapítva 1897. évben
állami engedéllyel.

középiskolai INTERNÁTUS

VII., Rózsa-utca 33. szám.

Folyó év augusztus hó 1-étől:

VI., Podmaniczky-utca 6. sz.

kereskedelmi akadémia, több főgimnázium
és főreáliskola a közelben. Kitűnő ellátás,
állandó tanári felügyelet, gondos nevelés,
lelkismeretes korrepetálás. Nyelv- és zene-
tanítás. Prospektus díjtalan.

Telefon 79-34. Telefon 79-34.

Ágytollak!

5 db 12-14-16-18-20-22-24-26-28-30-32-34-36-38-40-42-44-46-48-50-52-54-56-58-60-62-64-66-68-70-72-74-76-78-80-82-84-86-88-90-92-94-96-98-100-102-104-106-108-110-112-114-116-118-120-122-124-126-128-130-132-134-136-138-140-142-144-146-148-150-152-154-156-158-160-162-164-166-168-170-172-174-176-178-180-182-184-186-188-190-192-194-196-198-200-202-204-206-208-210-212-214-216-218-220-222-224-226-228-230-232-234-236-238-240-242-244-246-248-250-252-254-256-258-260-262-264-266-268-270-272-274-276-278-280-282-284-286-288-290-292-294-296-298-300-302-304-306-308-310-312-314-316-318-320-322-324-326-328-330-332-334-336-338-340-342-344-346-348-350-352-354-356-358-360-362-364-366-368-370-372-374-376-378-380-382-384-386-388-390-392-394-396-398-400-402-404-406-408-410-412-414-416-418-420-422-424-426-428-430-432-434-436-438-440-442-444-446-448-450-452-454-456-458-460-462-464-466-468-470-472-474-476-478-480-482-484-486-488-490-492-494-496-498-500-502-504-506-508-510-512-514-516-518-520-522-524-526-528-530-532-534-536-538-540-542-544-546-548-550-552-554-556-558-560-562-564-566-568-570-572-574-576-578-580-582-584-586-588-590-592-594-596-598-600-602-604-606-608-610-612-614-616-618-620-622-624-626-628-630-632-634-636-638-640-642-644-646-648-650-652-654-656-658-660-662-664-666-668-670-672-674-676-678-680-682-684-686-688-690-692-694-696-698-700-702-704-706-708-710-712-714-716-718-720-722-724-726-728-730-732-734-736-738-740-742-744-746-748-750-752-754-756-758-760-762-764-766-768-770-772-774-776-778-780-782-784-786-788-790-792-794-796-798-800-802-804-806-808-810-812-814-816-818-820-822-824-826-828-830-832-834-836-838-840-842-844-846-848-850-852-854-856-858-860-862-864-866-868-870-872-874-876-878-880-882-884-886-888-890-892-894-896-898-900-902-904-906-908-910-912-914-916-918-920-922-924-926-928-930-932-934-936-938-940-942-944-946-948-950-952-954-956-958-960-962-964-966-968-970-972-974-976-978-980-982-984-986-988-990-992-994-996-998-1000-1002-1004-1006-1008-1010-1012-1014-1016-1018-1020-1022-1024-1026-1028-1030-1032-1034-1036-1038-1040-1042-1044-1046-1048-1050-1052-1054-1056-1058-1060-1062-1064-1066-1068-1070-1072-1074-1076-1078-1080-1082-1084-1086-1088-1090-1092-1094-1096-1098-1100-1102-1104-1106-1108-1110-1112-1114-1116-1118-1120-1122-1124-1126-1128-1130-1132-1134-1136-1138-1140-1142-1144-1146-1148-1150-1152-1154-1156-1158-1160-1162-1164-1166-1168-1170-1172-1174-1176-1178-1180-1182-1184-1186-1188-1190-1192-1194-1196-1198-1200-1202-1204-1206-1208-1210-1212-1214-1216-1218-1220-1222-1224-1226-1228-1230-1232-1234-1236-1238-1240-1242-1244-1246-1248-1250-1252-1254-1256-1258-1260-1262-1264-1266-1268-1270-1272-1274-1276-1278-1280-1282-1284-1286-1288-1290-1292-1294-1296-1298-1300-1302-1304-1306-1308-1310-1312-1314-1316-1318-1320-1322-1324-1326-1328-1330-1332-1334-1336-1338-1340-1342-1344-1346-1348-1350-1352-1354-1356-1358-1360-1362-1364-1366-1368-1370-1372-1374-1376-1378-1380-1382-1384-1386-1388-1390-1392-1394-1396-1398-1400-1402-1404-1406-1408-1410-1412-1414-1416-1418-1420-1422-1424-1426-1428-1430-1432-1434-1436-1438-1440-1442-1444-1446-1448-1450-1452-1454-1456-1458-1460-1462-1464-1466-1468-1470-1472-1474-1476-1478-1480-1482-1484-1486-1488-1490-1492-1494-1496-1498-1500-1502-1504-1506-1508-1510-1512-1514-1516-1518-1520-1522-1524-1526-1528-1530-1532-1534-1536-1538-1540-1542-1544-1546-1548-1550-1552-1554-1556-1558-1560-1562-1564-1566-1568-1570-1572-1574-1576-1578-1580-1582-1584-1586-1588-1590-1592-1594-1596-1598-1600-1602-1604-1606-1608-1610-1612-1614-1616-1618-1620-1622-1624-1626-1628-1630-1632-1634-1636-1638-1640-1642-1644-1646-1648-1650-1652-1654-1656-1658-1660-1662-1664-1666-1668-1670-1672-1674-1676-1678-1680-1682-1684-1686-1688-1690-1692-1694-1696-1698-1700-1702-1704-1706-1708-1710-1712-1714-1716-1718-1720-1722-1724-1726-1728-1730-1732-1734-1736-1738-1740-1742-1744-1746-1748-1750-1752-1754-1756-1758-1760-1762-1764-1766-1768-1770-1772-1774-1776-1778-1780-1782-1784-1786-1788-1790-1792-1794-1796-1798-1800-1802-1804-1806-1808-1810-1812-1814-1816-1818-1820-1822-1824-1826-1828-1830-1832-1834-1836-1838-1840-1842-1844-1846-1848-1850-1852-1854-1856-1858-1860-1862-1864-1866-1868-1870-1872-1874-1876-1878-1880-1882-1884-1886-1888-1890-1892-1894-1896-1898-1900-1902-1904-1906-1908-1910-1912-1914-1916-1918-1920-1922-1924-1926-1928-1930-1932-1934-1936-1938-1940-1942-1944-1946-1948-1950-1952-1954-1956-1958-1960-1962-1964-1966-1968-1970-1972-1974-1976-1978-1980-1982-1984-1986-1988-1990-1992-1994-1996-1998-2000-2002-2004-2006-2008-2010-2012-2014-2016-2018-2020-2022-2024-2026-2028-2030-2032-2034-2036-2038-2040-2042-2044-2046-2048-2050-2052-2054-2056-2058-2060-2062-2064-2066-2068-2070-2072-2074-2076-2078-2080-2082-2084-2086-2088-2090-2092-2094-2096-2098-2100-2102-2104-2106-2108-2110-2112-2114-2116-2118-2120-2122-2124-2126-2128-2130-2132-2134-2136-2138-2140-2142-2144-2146-2148-2150-2152-2154-2156-2158-2160-2162-2164-2166-2168-2170-2172-2174-2176-2178-2180-2182-2184-2186-2188-2190-2192-2194-2196-2198-2200-2202-2204-2206-2208-2210-2212-2214-2216-2218-2220-2222-2224-2226-2228-2230-2232-2234-2236-2238-2240-2242-2244-2246-2248-2250-2252-2254-2256-2258-2260-2262-2264-2266-2268-2270-2272-2274-2276-2278-2280-2282-2284-2286-2288-2290-2292-2294-2296-2298-2300-2302-2304-2306-2308-2310-2312-2314-2316-2318-2320-2322-2324-2326-2328-2330-2332-2334-2336-2338-2340-2342-2344-2346-2348-2350-2352-2354-2356-2358-2360-2362-2364-2366-2368-2370-2372-2374-2376-2378-2380-2382-2384-2386-2388-2390-2392-2394-2396-2398-2400-2402-2404-2406-2408-2410-2412-2414-2416-2418-2420-2422-2424-2426-2428-2430-2432-2434-2436-2438-2440-2442-2444-2446-2448-2450-2452-2454-2456-2458-2460-2462-2464-2466-2468-2470-2472-2474-2476-2478-2480-2482-2484-2486-2488-2490-2492-2494-2496-2498-2500-2502-2504-2506-2508-2510-2512-2514-2516-2518-2520-2522-2524-2526-2528-2530-2532-2534-2536-2538-2540-2542-2544-2546-2548-2550-2552-2554-2556-2558-2560-2562-2564-2566-2568-2570-2572-2574-2576-2578-2580-2582-2584-2586-2588-2590-2592-2594-2596-2598-2600-2602-2604-2606-2608-2610-2612-2614-2616-2618-2620-2622-2624-2626-2628-2630-2632-2634-2636-2638-2640-2642-2644-2646-2648-2650-2652-2654-2656-2658-2660-2662-2664-2666-2668-2670-2672-2674-2676-2678-2680-2682-2684-2686-2688-2690-2692-2694-2696-2698-2700-2702-2704-2706-2708-2710-2712-2714-2716-2718-2720-2722-2724-2726-2728-2730-2732-2734-2736-2738-2740-2742-2744-2746-2748-2750-2752-2754-2756-2758-2760-2762-2764-2766-2768-2770-2772-2774-2776-2778-2780-2782-2784-2786-2788-2790-2792-2794-2796-2798-2800-2802-2804-2806-2808-2810-2812-2814-2816-2818-2820-2822-2824-2826-2828-2830-2832-2834-2836-2838-2840-2842-2844-2846-2848-2850-2852-2854-2856-2858-2860-2862-2864-2866-2868-2870-2872-2874-2876-2878-2880-2882-2884-2886-2888-2890-2892-2894-2896-2898-2900-2902-2904-2906-2908-2910-2912-2914-2916-2918-2920-2922-2924-2926-2928-2930-2932-2934-2936-2938-2940-2942-2944-2946-2948-2950-2952-2954-2956-2958-2960-2962-2964-2966-2968-2970-2972-2974-2976-2978-2980-2982-2984-2986-2988-2990-2992-2994-2996-2998-3000-3002-3004-3006-3008-3010-3012-3014-3016-3018-3020-3022-3024-3026-3028-3030-3032-3034-3036-3038-3040-3042-3044-3046-3048-3050-3052-3054-3056-3058-3060-3062-3064-3066-3068-3070-3072-3074-3076-3078-3080-3082-3084-3086-3088-3090-3092-3094-3096-3098-3100-3102-3104-3106-3108-3110-3112-3114-3116-3118-3120-3122-3124-3126-3128-3130-3132-3134-3136-3138-3140-3142-3144-3146-3148-3150-3152-3154-3156-3158-3160-3162-3164-3166-3168-3170-3172-3174-3176-3178-3180-3182-3184-3186-3188-3190-3192-3194-3196-3198-3200-3202-3204-3206-3208-3210-3212-3214-3216-3218-3220-3222-3224-3226-3228-3230-3232-3234-3236-3238-3240-3242-3244-3246-3248-3250-3252-3254-3256-3258-3260-3262-3264-3266-3268-3270-3272-327

Nagy képes fény-
kép- és optikai ár-
jegyzék kívánatra
nygen és bérmentve

AUFRECHT ÉS GOLDSCHMIED UTÓDA.

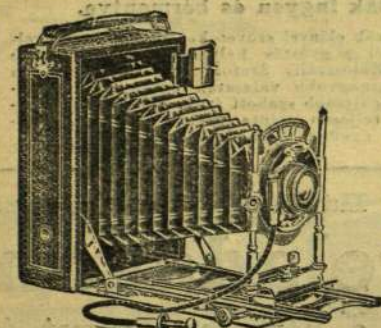
ELEK ÉS TÁRSA r.t.

Budapest, IV., Károly-körút 10. szám.

Szállítjuk árfe-
melés nélkül
kényelmes havi
: lefizetésre.

Külön kikötés esetén, a meg nem felelő áru, 3 napon belül sértetlen állapotban minden kötelezettség nélkül visszaküldhető.
Fenti feltétel az egyetlen biztosítéka az előnyös vásárlásnak, úgy ár mint minőség tekintetében.

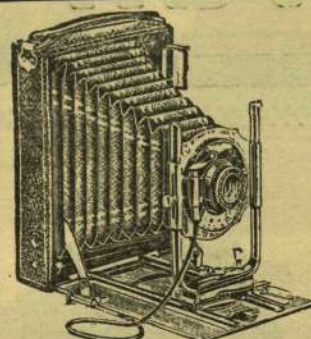
„Lilly“ női reticule-kamara.

6x9 lemez és filmsomaghoz,
kettős kihúzat.
Legfinomabb bőrthuzat.
Legújabb Migdet-zár pillanat-
és időfelvételre.
Iris fény szabályozó. — Kijelző
kereső, függőleges- és hosszfel-
vételre. — Fémrészek finom
nikkelezve.

123. sz. Extra Rap. Ap. náttal	f: 8	K 78.—	Havi
124. sz. Extra Rap. Apl. náttal	f: 7	K 81.—	4.—
3 fémkazetta tokba		K 6.—	
1 filmsomag-kazetta		K 7.50	

Havi részlet K 4.—

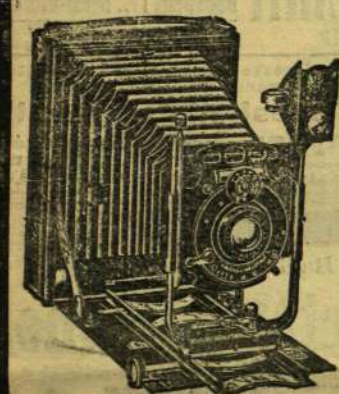

Ujdonság! Ujdonság! „Kungaria“ klappkamara.

Legújabb Vario zár, idő- és pillanatfelvételre 1/100 1/200 1/1000
másodpercig. Ibo-Sektor-zár, idő- és pillanatfelvételre szá-
bályozható 1/100 másodpercig. — Iris fény szabályozó. — Kettős
kihúzat hajtó csavarral a hátsó lencse használatára. — Finom-
man mintázott bőrthuzat. — Fémrészek finom nikkelezve.
Kettős kihúzat. 9x12 cm. lemez és 8x10 1/2 cm. filmsomaghoz.
Kettős kihúzat.

Árak 3 fémkazettával tokban	Fény- erő	Gyújtó- távolság	Vario autom. zárral K	Havi részlet	Ibo-Sek- tor zárral K	Havi részlet
100 sz. Rodenstock Extra Raplapl.	f: 7.7	135	78.—	4.—	90.—	4.50
101 sz. Rodenstock Hemi anastigm.	f: 7.2	135	85.—	4.50	95.—	5.—
102 sz. Rodenstock Tripl. Anast. Trynar.	f: 6.8	150	90.—	4.50	100.—	5.—
103 sz. Rodenstock kettős „Euryanar“	f: 6.8	135	100.—	5.—	110.—	5.50

3 külön kazetta tokban 6.— K, 1 filmsomag-kazetta 8x10 1/2 cm. 8.50 K, 1 filmsomag-kazetta 9x12 cm. 9.— K, 1 elegáns válltáska 7.— K.

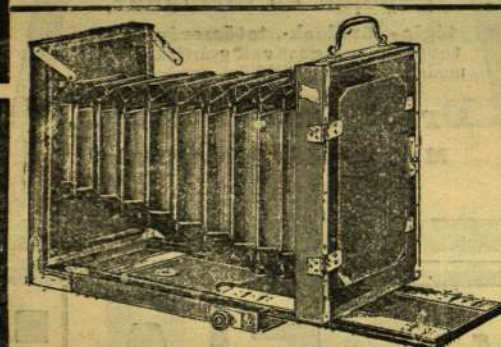

Laposkamara „Globus“

Nagysága ca. 3.5x12x15.5 cm., súlya ca. 800 gr.
9x12 lemez és 8x10 1/2 filmsomaghoz. Leg-
finomabb bőrthuzat. Ibo vagy Koilos zár. Iris
fény szabályozó, forgatható briliáns kereső vízszint-
mérővel függőleges és hosszfelvételre. Kettős
kihúzat a hátsó lencse használatára.

Szám	Az árak három fémkazettával tokban értendők	Fényerő	Gyul- távolság	9 × 12		10 × 15		13 × 18	
				Ibso	Koilos	Ibso	Koilos	Ibso	Koilos
				zárral	korona	zárral	korona	zárral	korona
104	Rodenstock Extra rap. Aplan.	7.7	135	116.—	132.—	140.—	150.—	150.—	170.—
105	„ Hemi anastigm.	7.2	135	122.—	135.—	145.—	155.—	155.—	175.—
106	„ Triplanast. Trynár	6.8	150	132.—	144.—	150.—	162.—	162.—	182.—
107	„ Kettős anast. Eurynar	6.8	135	140.—	155.—	160.—	172.—	172.—	192.—
				4 × 12		10 × 15		13 × 18	
3 külön kazetta tokban				6.—		10.50		15.—	
1 filmsomag kazetta				8.50		11.50		11.50	
1 válltáska				7.—		11.50		13.50	

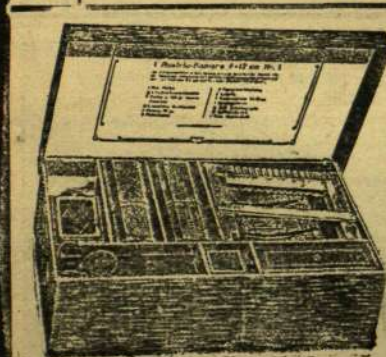
Fizetendő 20 egyenlő havi részletben.

„Hungaria“ utazókamara.

Ezen kamara valódi amerikai
diófából készült, homályosan
fényezve, kettős kihúzzal, a
forgatható kupakú fújtató
bőrsarkokkal van ellátva, ket-
tős fogas hajtócsavar, erős
fémveretek.

Sz.	Árak 3 dupla kazettával	13x18	Havi részlet	18x24	Havi részlet
111	Zár, objekt. és állvány nélkül	70.—	3.50	90.—	5.—
112	Redőnyzár, állvánnyal Rodenst.	125.—	6.—	170.—	8.50
113	Extra rap. Apl. f: 7.7	160.—	8.—	218.—	11.—

„HUNGÁRIA“ felszerelés.

Teljes felszerelés, legfinomabb 4thuzatu
klapp-dobozban, pontos beosztásokkal.
Tartalom: 1 tet. lemez, 1/4 l. Hydrochi-
non előhívó, 100 gr. fixező, 1/4 l. fixir-
fűző, 1 mérő 50 gr., 2 lemeztartó, 3
machécseze, 1 lámpa, 1 másoló keret, 1
száritó állvány, 12 lap celloidin papiros,
10 karton, 1 tubus ragasztó.

Árak:
6x9 cm. K 14.— 9x12 cm. K 15.—
10x15 cm. K 20.— 13x18 cm. K 25.—
18x24 cm. K 32.—

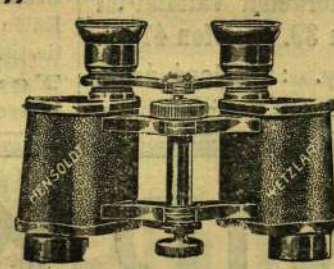
„Hungaria“ fémállvány.

Egy rántás, egy csa-
var, egy forgatás,
egy tolás elegendő az állvány felállításához és újból való összerakásához.
5 részü hossza nyitva 124 cm. összerakva
32 cm., súlya 600 gr. lapos fejfel K 24.—
6 részü hossza nyitva 129 cm. összerakva
29 cm., súlya 700 gr. lapos fejfel K 26.—
5 részü magassága 150 cm., súlya
600 gr. gömbölyű fejfel K 24.—
4 részü magassága 120 cm., súlya
540 gr. gömbölyű fejfel K 15.—
4 részü leemelhető és forgatható
fejfel K 18.—
Finom tok, valódi bőrből K 4.—

Hensoldt prizmás látcsövek.

Fokozott fényerő na-
gyobb objektívek alkal-
mazása által. Kiszélesí-
tett látókör új ortho-
scop okulárokkal, meg-
gátolva a képnek a
szélek felé való eltorzu-
lását. Az egész látókörre
kiterjedő éles látása a
plasztikus kidombor-
dó képnek.

Mechanika:
Térfigat és súly teteme-
sen kisebb. Fokozott
szilárdság. Főtest és izü-
let egy darabból öntve.
Időjárástól védett, por
és nedvesség behatolása
kizárva.
Éles látásra való be-
állítás.

„STEREO WALKER“	Na- gyítás	Ár K	Havi részlet	„HENSOLDT „STEREO“	Na- gyítás	Ár K	Havi részlet
6x	170.—	8.50		6 vagy 8x	145.—	7.50	
8x	180.—	9.—		8x	165.—	8.50	
12x	190.—	10.—		12x			

„STEREO“ katonai látcsövek, különösen álló képességű erős használat és idő-
járás ellen. — Stereo katonai modell árga tokban 5x-kengyel, 6 vagy 8-szoros na-
gyítás 145 korona. Havi részlet 7 korona.

MEGRENDELESI IV.

AUFRECHT ÉS GOLDSCHMIED utóda ELEK ÉS TÁRSA R.T.-NÁL BUDAPEST, IV., Károly-körút 10. szám.

Ezennel megrendelem az alanti árut korona értékben, fizetendő
..... korona havi részletekben Budapestén Elek és Társa R.T.-nál. Három havi
részlet elmulasztása az egész számla összegét azonnal esedékessé teszi. Teljes ki-
fizetésig tulajdonjog fentartva.
Jogomban áll az árut 3 napon belül sértetlen állapotban visszaküldeni.

Fizetendő Budapestén	kor.	fillér

Lakhely:
Kelet:
Név és foglalkozás:

32. SZ. 1911. (58. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, AUGUSZTUS 6.

Szerkesztési iroda: IV. Reáltanoda-utca 5.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
ára 40 fillér.

Előfizetési
feltételek:

Egész évre — 20 korona.
Félévre — 10 korona.
Negyedévre — 5 korona.

A „Világkronika“-val
negyedévenként 1 koronával
több.

Külföldi előfizetésekre a postai meg-
határozott viteldj is esetelendő.

A VERESPATAKI ARANYBÁNYÁSZAT.

A VILÁG LEGREGÉBB aranybányászata kétsége-
lenül a verespataki. Mert itt nemcsak a tör-
téneti idők kezdete óta folyt a bányászko-
dás szakadatlanul a mai napig, hanem folyt már
előbb, azokban a korszakokban is, mikor az
ember nem ismerte még a vasat. A hegynek egy
része nem vésővel és kalapáccsal van ledolgozva,
hanem egyszerűen tűzzel. Tüzet raktak a szikla
oldalába, izzóvá melegítették az aranytartamú
kővet, s aztán leöntötték hideg vízzel. A kő

ezáltal porzóssá vált, össze lehetett törni liszt
finomságúvá, s ki lehetett belőle szedni az
aranyat. Az ilyen bányászodásnak igen sok
nyoma megmaradt napjainkig Verespatakon.
Így van ledolgozva a Csetátye-hegy kúpjá, a
hol óriási mértékben folyhatott a munkálkodás.
Így pedig csak abban a korban bányászko-
dott az ember, a mikor legfőbb bronz szer-
számok fölött rendelkezett, ellenben a vasat —
melylyel könnyebben megmunkálhatja a kő-
vet — még nem ismerte.

A római korból, a mikor már vésővel és

kalapáccsal dolgoztak, szintén sok emlék ma-
radt Verespatakon. A római munkálatok jól
megkülönböztethetők a régiektől és az újab-
baktól. Egész tárnák állanak fenn mai nap is,
melyeket római rabszolgák vésője vájt. Az egész
vidéken sok ma is a római emlék, s többek
közt a verespataki bányákban találtak azokat
a teleit viaszos táblákat is, a melyek bányá-
szati feljegyzéseket tartalmaznak, s egyedüli
okmányok a római korból, melyeket római
ember sajátkezűleg írt.

VERESPATAK LÁTKÉPE. (HÁTTÉRBE A KIRNYIK HEGY, MELYEEN A LEGTÖBB BÁNYA FEKSZIK.) — Jolly Gyula felvétele.